

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Pihla-Maria Sulku

”Koska ongelmat ja koko maailma muuttuu, niin vanhemmatki tarvii
eri tavalla tukea”

VANHEMPIEN KOKEMUKSIA PÄIVÄHOIDON PERHETYÖSTÄ

Opinnäytetyö
Joulukuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2013
Sosiaalialan koulutusohjelma
Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
p. (013) 260 600

Tekijä
Pihla-Maria Sulku

Nimeke
"Koska ongelmat ja koko maailma muuttuu, niin vanhemmatki tarvii eri tavalla tukea"
VANHEMPIEN KOKEMUKSIA PÄIVÄHOIDON PERHETYÖSTÄ
Toimeksiantaja
Joensuun kaupunki, varhaiskasvatus- ja koulutustoimi

Tiivistelmä

Päivähoidon perhetyö tarjoaa päivähoidon piirissä oleville lapsiperheille tukea perhe-elämän ja vanhemmuuden haasteisiin sekä huoliin. Palvelu on luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja matalan kynnyksen periaatteella toteutettavaa. Palveluun ohjaututaan päivähoidon henkilöstön tai oman yhteydenoton kautta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda esiin vanhempien kokemuksia, toiveita ja kehitysideoita Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyöstä. Opinnäytetyössä selvitettiin millaisia kokemuksia vanhemmilla on päivähoidon perhetyöstä.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin haastattelemalla kuutta Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyön asiakkaana ollutta vanhempaa. Haastattelut suoritettiin teemahaastatteluina kesäkuussa 2013. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavasti teemoitellen.

Tuloksista voi todeta, että päivähoidon perhetyö tarjoaa tukea monenlaisiin vanhemmuuden huoliin sekä haasteisiin. Vanhemmat kokivat tuen merkittäväksi ja vanhemmuuden voimavarojen vahvistumista tukevaksi. Tuen oikea-aikaisuuden sekä ennaltaehkäisevän ja matalan kynnyksen periaatteiden merkitys korostui selkeästi. Vanhemmat kokivat tärkeäksi että perhetyötä tarjotaan osana lapsiperheiden peruspalvelua, eli päivähoitoa. Kehittämisenäkökulmina ilmeni, että palvelusta tulisi tiedotta lapsiperheitä aktiivisemmin ja palvelun määrittelemiseen kaivattiin selkeyttä.

Kieli
suomi

Sivuja 54
Liitteet 8
Liitesivumäärä 10

Asiasanat
päivähoito, varhaiskasvatus, päivähoidon perhetyö, vanhemmuuden tukeminen

THESIS
December 2013
Degree Programme in Social Services
Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. 358-13-260 6600

Author
Pihla-Maria Sulku

Title
"Because the Problems and the Whole World Changes, the Parents Need a Whole New Kind of Support"
PARENT'S EXPERIENCES OF DAY CARE FAMILY WORK
Commissioned by
the City of Joensuu, the Institution for Education and Early Childhood Education

Abstract

Day care family work provides support to families whose children are in day care. They are supported in the challenges and the concerns of family life and parenthood. The service is preventive and it is practiced as a low-threshold service. Families become customers of this service by the initiative of the day care personnel or by their own contact.

The aim of this thesis was to bring out parents' experiences, wishes and ideas for development related to the day care family work of the City of Joensuu. The thesis examined what kind of experiences the parents have of day care family work.

The thesis was carried out as a qualitative research. The data was gathered by interviewing six parents who had been customers of the day care family work of the City of Joensuu. The interviews were carried out as theme interviews in June 2013. The analysis of the data was conducted by themes with the help of a theory-based method.

Based on the results it can be noted that the day care family work provides support for parents with diverse concerns and challenges. The parents found this kind of support significant and increasing their resources as parents. The significance of right timing and the principle of prevention and low-threshold stood out clearly. The parents found it important that family work is provided as a part of the basic service of the families with children – that is as a part of day care. As means of improving the service, the parents suggested informing the families more actively and defining the service more clearly.

Language
Finnish

Pages 54
Appendices 8
Pages of Appendices 10

Keywords
day care, early childhood education, day care family work, supporting parenthood

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto.....	6
2	Lapsiperheiden hyvinvointi.....	8
2.1	Vanhemmuuden haasteet ja perheiden tuen tarpeet.....	8
2.2	Vanhemmuuden tukeminen	9
2.3	Ennaltaehkäisevät matalan kynnykset palvelut.....	10
3	Päivähoito lapsiperheiden peruspalveluna	11
3.1	Päivähoidon määritelmä	11
3.2	Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja tehtävät päivähoidossa	12
3.3	Perheiden tukeminen päivähoidossa.....	13
4	Perhetyö tarjoaa tukea vanhemmuuden haasteisiin	14
4.1	Perhetyön määritelmä	14
4.2	Perhetyön ideologia	16
4.3	Päivähoidon perhetyö	16
4.4	Perhetyöntekijän rooli	18
4.5	Voimaantuminen ja valtaistuminen perhetyön kontekstissa	19
4.6	Perhelähtöisyyden ja kumppanuuden näkökulmat perhetyössä	21
5	Aihepiiriin liittyvät aiemmat tutkimukset ja hankkeet.....	21
5.1	Hankkeet päivähoidon perhetyöstä.....	21
5.2	Tuloksia päivähoidon perhetyöstä ja vanhempainryhmistä.....	24
6	Opinnäytetyön toteutus	25
6.1	Opinnäytetyön tutkimustehtävä ja kohderyhmä.....	25
6.2	Laadullinen tutkimus.....	26
6.3	Aineiston keruu teemahaastattelulla.....	27
6.4	Aineiston käsittely ja analysointi.....	30
7	Tutkimustulokset	33
7.1	Palvelutarpeen monisäikeisyys	33
7.2	Päivähoidon perhetyö vanhemmuutta tukemassa.....	34
7.3	Päivähoidon perhetyö osana päivähoitopalveluita	37
7.4	Päivähoidon perhetyöntekijän merkitys.....	38
7.5	Vanhempien kehitysideat päivähoidon perhetyöhön	39
8	Pohdinta	41
8.1	Johtopäätökset.....	41
8.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	45
8.3	Työn hyödynnettävyys ja jatkotutkimusidea	47
8.4	Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu	48
	Lähteet	51

Liitteet

Liite 1 Toimeksiantosopimus

Liite 2 Tutkimuslupa

Liite 3 Saatekirje vanhemmille

Liite 4 Teemahaastattelurunko

Liite 5 Esimerkki alkuperäisten ilmauksien pelkistämisestä

Liite 6 Analyysipolku

Liite 7 Teemarunko

Liite 8 Suostumuslomake

1 Johdanto

Lastensuojelun nykytila, lapsiperheiden hyvinvointi sekä vanhemmuuden haasteet ovat herättäneet paljon ajankohtaista julkista keskustelua. Yhteiskunnassamme peräänkuulutetaan lisääntyvissä määrin lapsiperheiden ennaltaehkäisevän ja matalan kynnyksen tukimuotojen tärkeyttä. Heinosen, Väisäsen & Hippin mukaan lastensuojelun asiakasmäärät ovat jatkaneet kasvuaan jo vuosien ajan. Lastensuojelun tarpeen lisääntymisen ajatellaan kertovan osaltaan myös ennaltaehkäisevien tukitoimien puutteista. Kohdistamalla tuen painopistettä ennaltaehkäiseviin palveluihin, lapsiperheille voidaan tarjota apua arjen pulmiin jo varhaisessa vaiheessa ennen ongelmien kasaantumista ja monimutkaistumista. (Heinonen, Väisänen & Hipp 2012, 1.) Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan on kirjattu, että lapsiperheille tarjottaviin matalan kynnyksen palveluihin, vanhemmuuden tukemiseen ja parisuhdeneuvontaan tullaan kohdistamaan lisäyksiä ja kehittämistoimia (Valtioneuvoston kanslia 2011, 62).

Peruspalveluministeri Susanna Huovinen korostaa, että kunnissa tulisi panostaa ennaltaehkäiseviin ja matalan kynnyksen lapsiperhepalveluihin. Myös Lastensuojelun Keskusliiton ohjelmajohtaja Hanna Heinonen painottaa ennaltaehkäisevän työn näkökulmaa. Heinosen mukaan lapsiperheiden avuntarpeisiin tulisi pyrkiä vastaamaan varhaisessa vaiheessa esimerkiksi neuvolan, päivähoidon ja koulun toimesta. (Ahokas & Savolainen 2013.)

Suuri osa suomalaisista lapsiperheistä on päivähoitopalveluiden piirissä. Tämä tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet hahmottaa lapsiperheiden hyvinvointia ja vanhemmuuden mahdollisia tuen tarpeita päivähoidon kentällä. (Kekkonen 2004, 3.) Päivähoidon mahdollisuudet toteuttaa perheiden tarpeisiin vastaavaa kokonaisvaltaisempaa perhetyötä ovat kuitenkin osaamisen ja ajankäytön suhteen rajallisia. Tästä johtuen päivähoidon kontekstiin on ryhdytty kehittämään viime vuosikymmenen aikana päivähoidon perhetyötä omana itsenäisesti toteutettavana työmuotona. (Rönkkö & Rytönen 2010, 31.) Päivähoidon perhetyö aloitti Joensuussa elokuussa 2011 (Ahtonen 2013).

Palvelu tarjoaa joensuulaisille päivähoidon piirissä oleville lapsiperheille ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen tukea perhe-elämän ja vanhemmuuden huoliin ja haasteisiin (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 21).

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esille Joensuun kaupungin päivähoiton perhetyön asiakkaiden kokemuksia palvelusta. Opinnäytetyöni on laadullinen opinnäytetyö, ja se on tehty toimeksiantona Joensuun kaupungin varhaiskasvatus- ja koulutustoimelle. Toimeksiantosopimus löytyy liitteestä 1. Lisäksi opinnäytetyöni tuloksia tullaan hyödyntämään Itä-Suomen SOHVI-hankkeessa kehitettäessä joensuulaisten lapsiperheiden palveluita ja heidän parissa työskentelevien ammattilaisten osaamista. Itä-Suomen SOHVI-hanketta toteutetaan osana valtakunnallista SOHVI-hanketta ajalla 1.3.2012–28.2.2014. Hankkeen valtakunnallinen päätavoite on tuottaa sosiaalialan asiakkaiden hyvinvoinnista kertovaa kokemustietoa kuntien palveluiden ja sosiaalialan työntekijöiden osaamisen kehittämisen tueksi. (Sosiaaliportti 2012.) Opinnäytetyössäni selvitin teemahaastatteluilla päivähoiton perhetyön asiakkaiden (lasten vanhempien) kokemuksia, toiveita ja kehitysideoita päivähoiton perhetyön suhteen. Haastattelin yhteensä kuutta vanhempaa.

Opinnäytetyöni sisältö koostuu aiheeseen liittyvästä teoriaperustasta, tutkimustehtävän määrittelystä, työn toteutuksen kuvaamisesta sekä tulos- ja pohdintaosioista. Teoriaosuudessa käsittelen nykyvanhemmuuteen liittyviä haasteita, perheiden hyvinvoinnin tukemista sekä ennaltaehkäisevää työtä. Avaan teoreettisesti päivähoiton, varhaiskasvatuksen, päivähoiton perhetyön sekä perhetyön ja perhetyöntekijän käsitteitä ja tehtäviä yleisellä tasolla. Keskityn käsittelemään etenkin perhetyötä ja siihen liittyviä näkökulmia. Esittelen myös aiheeseen liittyviä aiempia hankkeita ja tutkimuksia. Tutkimusosiossa käsittelen opinnäytetyöni menetelmällisiä valintoja: laadullista tutkimusta, teemahaastattelua ja teoriaohjaavaa analyysiä. Kuvaan opinnäytetyöni tutkimuksen vaiheita ja käsittelen tutkimustuloksia. Pohdintaosiossa tuon esille johtopäätöksiä tutkimustuloksista. Pohdin myös opinnäytetyöni luotettavuutta ja eettisyyttä, työn hyödynnettävyyttä ja jatkotutkimusmahdollisuuksia sekä omaa oppimistani ja ammatillista kasvuani.

2 Lapsiperheiden hyvinvointi

2.1 Vanhemmuuden haasteet ja perheiden tuen tarpeet

Nyky-yhteiskunnan lapsiperheiden hyvinvoinnin erot ovat syventyneet. Merkittävä osa perheistä voi hyvin, mutta yhä useammin yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset vaikuttavat myös lapsiperheiden hyvinvointiin kuormittamalla perheiden taloudellista pärjäämistä, psyykkistä hyvinvointia sekä elämänhallintaa. (Mikkola & Nivalainen 2009, 9.) Alle kouluikäisten lapsien perheiden tuen tarpeet liittyvät usein vanhempien uupumukseen, arjen hallintaan, lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyviin haasteisiin, parisuhteen ongelmiin tai haastaviin elämäntilanteisiin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 98). Perheiden arki vaatii perhe-elämän, työn ja vapaa-ajan yhteensovittamista. Tämä ilmiö onkin noussut yhdeksi merkittävimmäksi kuluvan vuosikymmenen haasteeksi. Mikäli työ vie vanhemmilta liikaa aikaa, se vaikuttaa osaltaan myös vanhemmuuden voimavaroihin. (Rönkä & Kinnunen 2002, 5.)

Yhteiskunnassa on tapahtunut paljon muutoksia myös perheiden sosiaalisten verkostojen suhteen; sukua ei välttämättä asu lähellä ja naapureilta ei useinkaan haluta kysyä apua. Lisäksi lisääntyneet perherakenteiden muutokset, kuten avioerot ja muut parisuhteisiin liittyvät vaikeudet, ovat valitettavan yleisiä. (Rönkä & Kinnunen 2002, 5.) Vanhemmuuden ongelmat kärjistyvät usein etenkin syrjäytymisvaarassa elävien perheiden piirissä, mutta vanhemmuuteen kasvamisen pulmat ja huolet voivat yhtäältä koskettaa aivan jokaista lapsiperhettä (Kekkonen 2004, 3).

Vanhemmuuden haasteista käydään paljon yhteiskunnallista keskustelua. Keskustelua värittää myös huolen näkökulma. Puhutaan mm. kadonneesta vanhemmuudesta, vanhempien uusavuttomuudesta, väsymyksestä, kiireestä sekä lasten kasvattamiseen liittyvistä vaikeuksista. Myös perheiden ja lasten moninaistuneet ongelmat sekä perheiden huono-osaisuuden lisääntyminen huolestuttavat. (Helminen 2006, 31.) Professori Tuula Tammisen mukaan on syytä pohtia, kuinka lapsiperheiden hyvinvointia voitaisiin tukea tehokkaammin.

Haasteena on, että perheissä voidaan kokea hyvin erilaisia tuen tarpeita. Tamminen kiteyttää, että yhteiskunnassa esiintyvät varhaisen vanhemmuuden aikaan liittyvät psyykkiset ongelmat ovat vakavoituneet. Muuttoliike, eriytynyt ja yksilökeskeinen perhe-elämä ja kiireinen elämäntapa saattaa ajaa lapsiperheen helposti myös niin sanottuun sosiaaliseen yksinäisyyteen. Tammisen mukaan huolestuttavinta on kuitenkin se, että lapsiperheiden tuen tarpeet liittyvät varsin usein aivan arkipäiväisiin asioihin, kuten lapsen hoitoon ja kasvatukseen. (Tamminen 2000, 7–8.)

2.2 Vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmuuden vaikutus lasten hyvinvointiin ja tulevaisuuteen on laajasti tunnustettua. Vanhemmuuden tukeminen ja vanhemmuuskasvatus nähdään lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttavana sosiaalisena investointina. (Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö 2013, 1.) Perheellä ja vanhemmilla on keskeinen rooli lapsen kasvuun ja kehittymiseen. Perheen tehtävänä on mahdollistaa lapselle lähtökohdat hyvään elämään. Vakaat ihmissuhteet sekä turvallinen ja vastavuoroinen kasvuympäristö tukevat lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. (Helminen 2006, 15–16.)

Lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttavat tekijät luokitellaan perheen ulkoisiin ja sisäisiin resursseihin. Ulkoisia resursseja ovat perheen taloudellinen tilanne, asumistaso, vanhempien koulutus sekä ammatillinen asema. Sisäisiin resursseihin lukeutuvat perheen historia, sosiaalinen verkosto sekä vanhempien ja lasten väliset suhteet. Perheen ulkoisilla ja sisäisillä resursseilla on suora yhteys lasten kehitykseen sekä perheen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Perhe-elämän haasteet vaikuttavat vanhemmuuteen ja kodin ilmapiiriin heikentämällä perheen toimintaedellytyksiä ja vanhempien voimavaroja. (Helminen 2006, 28.)

On tärkeää, että vanhemmuuden haasteisiin on mahdollisuus saada psykososiaalista ymmärrystä ja apua perheen ulkopuolelta. Jo aivan pienellä tuella voidaan saada aikaan hyvin merkittäviä tuloksia. Tammisen mukaan

varhaisessa vaiheessa tapahtunut onnistunut vanhemmuuden tukeminen kulkee myös sukupolviketjuissa eteenpäin. Tamminen pitää tärkeänä, että lapsiperheiden tarpeisiin pyritäisiin kehittämään monimuotoisempia tukimuotoja. Tämä edellyttää uusia tukitahoja sekä eri toimijoiden yhteisten toimintamuotojen kehittämistä. (Tamminen 2000, 8–9.)

2.3 Ennaltaehkäisevät matalan kynnykset palvelut

Yhteiskunnassamme käydään paljon julkista keskustelua perheiden lisääntyneestä pahoinvoinnista. Keskusteluissa korostuu, että perheiden kanssa tehtävä työ on liian usein ns. ongelmapainotteisesti suuntautunutta, korjaavaa ja puuttuvaa työtä. Lapsiperheiden tuki- ja palvelujärjestelmää täytyisi kehittää enemmän ennaltaehkäisevään suuntaan. Lapsiperheille tulisi tarjota etenkin palveluita, jotka tukisivat normaalia kotikasvatusta. (Puroila 2004, 18.)

Jokaisessa lapsiperheessä kohdataan jossain vaiheessa lapsen kasvatukseen, parisuhteeseen, vanhemmuuteen tai perhe-elämään liittyviä pulmia. Näissä tilanteissa ei useinkaan ole kyse suurista huolista tai ongelmista, vaan ne liittyvät jokapäiväiseen lapsiperheen arkeen. On tärkeää, että tarvittaessa perheillä on mahdollisuus saada tukea pieniltäkin tuntuviin huoliin ja haasteisiin, näin voidaan ennaltaehkäistä ongelmien kasaantumista ja monimuotoistumista. (Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2005:4, 14.) Ennaltaehkäisevillä lapsiperheiden tukipalveluilla katsotaan olevan mahdollisuuksia vähentää myös lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta. Tämä edellyttää tuentarpeen havaitsemista mahdollisemman varhaisessa vaiheessa. (Paavola, Honkavaara, Muuronen, Mäkinen, Tolonen & Varsa 2010, 3.)

Lapsiperheiden peruspalvelut ovat keskeisessä roolissa varhaisen ja ennaltaehkäisevän tuen tarjoajina. Peruspalveluissa täytyy pystyä tarvittaessa vastaamaan lapsiperheiden erityisen ja kohdennetun tuen tarpeisiin. (Paavola ym. 2010, 3.) Lapsiperheiden peruspalvelut ovat jokaiselle lapsiperheelle tarjottavia palveluita. Pikkulapsiperheille tutuimpia näistä ovat äitiys- ja lastenneuvola sekä päivähoito. Nämä palvelut ovat merkityksellisessä roolissa

ennaltaehkäisevän työn toteuttajina sekä vanhemmuuden ja kasvatuksellisen tuen vahvistajina, koska ne liittyvät läheisesti jokaisen lapsiperheen elämään. Peruspalveluja pyritään kehittämään niin, että perustyön sisälle syntyy uusia lasten ja perheiden hyvinvointia edistäviä toiminnallisia yhteistyörakenteita. Kehittämistä ohjaavana punaisena lankana toimii ajatus siitä, että palvelut ovat kaikkien saatavilla eivätkä lähtökohtaisesti erottele ketään. (Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2005:4, 14.)

Matalan kynnyksen palveluihin liittyy normaaliuden ja leimaamattomuuden periaatteet. Tavoitteena on, että palveluihin hakeutuminen on asiakkaille mahdollisemman helppoa. (Tapola-Tuohikumpu 2005, 86.) Matalan kynnyksen palvelut ovat tärkeitä, koska omien huolenaiheiden esiintuomiseen voi liittyä pelkoja lokeroiduksi tulemisesta, väärin ymmärtämisestä ja tuomitsemisesta. Vanhemmuuteen liittyvät huolenaiheet voivat olla myös monessa perheessä erityisen kipeitä aiheita. Taustalla saattaa olla mm. pettymystä liittyen omaan osaamiseen ja toimintaan. (Vilén, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Seppänen & Tapio 2010, 41.)

3 Päivähoito lapsiperheiden peruspalveluna

3.1 Päivähoidon määritelmä

Suomalaisessa yhteiskunnassa vanhemmilla on oikeus saada alle kouluikäisille lapsilleen kunnan järjestämä päivähoitopaikka vanhempainrahakauden päättymisen jälkeen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013). Lapsilla on päivähoitoon subjektiivinen oikeus. Tämä merkitsee sitä, että päivähoitolain ja -asetuksen mukaan kunnilla on ehdoton velvollisuus järjestää päivähoitoa riippumatta vanhempien tulotasosta tai siitä ovatko he työelämässä. (Forss & Vatula-Pimiä 2009, 100.) Päivähoitolain mukaan päivähoitotoimen tulee taata lapsille lämpimät, turvalliset ja jatkuvat ihmissuhteet sekä tukea perheitä lasten kasvatustehtävässä ja edistää lapsen kehitystä yhdessä kotien kanssa (Forss & Vatula-Pimiä 2009, 81). Suppeasti luokiteltuna päivähoidon perustehtävä on

lasten hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Näitä kolmea osa-aluetta voidaan ajatella myös päivähoidon ydintehtäviksi. Laajemmin tulkittuna perustehtävään lukeutuu näiden ydintehtävien lisäksi myös verkostotyö, yhteistyö vanhempien kanssa sekä lastensuojelullinen näkökulma. (Koivunen 2009, 11.)

Kunnan tehtävänä on huolehtia lasten päivähoidon saatavuudesta, järjestämisestä sekä valvonnasta. Lapsen päivähoito voi olla kokopäiväistä (enintään 10 tuntia vuorokaudessa) tai osapäiväistä (enintään 5 tuntia vuorokaudessa). Kunnallista päivähoitoa järjestetään päiväkotihoidona, perhepäivähoitona sekä ryhmäperhepäivähoitona. Päivähoidosta perittävä maksu määräytyy perheen tulojen ja koon mukaan. Päivähoitopalvelujen hallinto, ohjaus ja lainsäädännön valmistelu siirtyivät alkuvuodesta 2013 sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.)

3.2 Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja tehtävät päivähoidossa

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus pohjautuu kasvatustieteeseen, varhaiskasvatustieteeseen sekä laaja-alaiseen monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen. Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa. Varhaiskasvatuksen keskeisimpiä toteuttajia ovat päiväkotit, perhepäivähoito sekä avoimen varhaiskasvatuksen toimijat. (Stakes 2005, 11.)

Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvomaailma pohjautuu kansainvälisiin lapsen oikeutta määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin sekä muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Keskeisin näkökulma on lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukainen lapsen ihmisarvon kunnioittaminen. Tähän näkökulmaan sisältyy lapsen etu ja oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen, syrjintäkielto, lapsen tasa-arvoinen kohtelu ja mielipiteen huomioiminen. Lapsen oikeuksien mukaiset varhaiskasvatuksen periaatteet on johdettu Suomen perusoikeus- ja muista oikeussäännöksistä sekä

asiakirjainformaatiosta. Nämä periaatteet korostavat lapsen oikeutta turvallisiin ihmissuhteisiin ja ympäristöön sekä turvattuun kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Lapsella on oikeus omaan kulttuuriin, äidinkieleen, uskontoon ja katsomukseen sekä tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti ja saada tarvitsemaansa erityistä tukea. (Stakes 2005, 12.)

Päivähoidon varhaiskasvatustoiminnan tehtävänä on tarjota tavoitteellista kasvatusta- ja opetustyötä. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen oppimisvalmiuksia ja rakennetaan pohjaa kohti koulumaailmaa. (Hujala 2008, 7.) Varhaiskasvatuksen tavoitteena on muodostaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, joka tukee jokaisen lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista yksilöllisesti. Varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyössä laaja-alaisessa lasta ja perheitä palvelevassa verkostossa. Tämä verkosto koostuu sosiaali-, terveys- ja opetustoimesta sekä erilaisista lapsi- ja perhetyötä tekevistä järjestöistä ja toimijoista. Yhteiskunnan tarjoamista varhaiskasvatuksen toimintaympäristöistä keskeisimmässä roolissa on päivähoitopalvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 7–9.)

Laadukas varhaiskasvatus edellyttää toimivaa, kasvatuskumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä lasten vanhempien ja päivähoidon ammattilasten välillä. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on toteuttaa lapsen kasvatustehtävää yhteistyössä vanhempien ja ammattilaisten kanssa. (Stakes 2005, 11.) Kasvatuskumppanuus rakentuu varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Kasvatuskumppanuus perustuu molemminpuoliseen kunnioituksen, kuulemisen ja luottamuksen periaatteisiin. Tavoitteena on, että ammattilaisten ja vanhempien jakama kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään elämäkokonaisuuden. (Kaskela & Kekkonen 2006, 5.)

3.3 Perheiden tukeminen päivähoidossa

Valtaosa suomalaisista lapsista on päivähoidossa tai osallistuu esiopetukseen. Päivähoidossa on siis varsin hyvät edellytykset hahmottaa lapsiperheiden arkea. Lapsiperheille tarjottavat peruspalvelut ovat avainasemassa ajatellen

perheiden varhaista tukemista sekä perhe-elämään liittyvien ongelmien ennaltaehkäisyä. (Kekkonen 2004, 3.) Ajatus perheen hyvinvoinnin tukemisesta on rantautunut voimakkaasti myös varhaiskasvatuksen maailmaan. Kasvatuskumppanuus-käsitteeseen on nivoutunut yhä selkeämmin myös vanhemmuuden vahvistamisen ja koko perheen hyvinvoinnin edistämisen elementit. Tämä on aiheuttanut paljon keskustelua siitä, kuka työn kohteena oikeastaan on; lapsi, perhe vai kenties molemmat. (Mikkola & Nivalainen 2009, 11–12.)

Varhaiskasvatuksen dosentti Marjatta Kallialan mukaan lisääntyvät vaatimukset ja odotukset vanhemmuuden ja perheiden tukemiseen voivat heikentää päivähoidon perustehtävää: lasten laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamista. Päivähoidon perustehtävän sisällä toteutettava perhetyö vie aikaa pedagogisen tehtävän toteuttamiselta, ja aiheuttaa myös uudenlaista vastuun kasaantumista varhaiskasvatushenkilöstön harteille. (Mikkola & Nivalainen 2009, 11.)

Junttilan mukaan perhetyö vaatii aikaa ja panostusta. Perheille on mahdollistettava aito kuulluksi tuleminen. (Junttila 2004, 15.) Päivähoidon kontekstissa toteutettavaan perheiden tukemiseen voidaankin vastata palkkaamalla perhetyöhön keskittyviä perhetyöntekijöitä. Tämä selkiyttää myös lastentarhanopettajan ja perhetyöntekijän työnjakoa. Lastentarhanopettaja voi keskittyä toteuttamaan laadukasta varhaiskasvatusta ja perhetyöntekijä keskittyä perheiden hyvinvoinnin tukemiseen. (Kalliala 2008, 20.)

4 Perhetyö tarjoaa tukea vanhemmuuden haasteisiin

4.1 Perhetyön määritelmä

”Monimuotoista, monimerkityksistä, arvokasta, ainutlaatuista perheiden elämää – siinäpä perhetyön viehätys ja raskaus, ilo ja hämmennys” (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä, Virolainen 2007, 3).

Perhetyötä ei toistaiseksi ole määritelty lainsäädännössä itsenäiseksi sosiaalipalveluksi, ja perhetyön käsite liitetään usein lastensuojelun avohuollon tukitoimiin. Perhetyötä toteutetaan kuitenkin monien eri tahojen toimesta. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 13.) Perhetyö voidaan luokitella sen mukaan millaisiin elämänalueen haasteisiin se linkittyy. Sitä voidaan toteuttaa esimerkiksi osana koulumaailmaa, sairaalan- ja neuvolan palveluita, päihde- ja mielenterveyspalveluita sekä lastensuojelutyötä. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 27.)

Perhetyötä tehdään perhetyöntekijän ammattinimikkeellä, mutta perhetyöksi voidaan nimittää myös yleisemmällä tasolla tehtävää työtä, jonka kohteena ovat perheet ja niiden jäsenet joko yhdessä tai erikseen. Yleisemmällä tasolla toteutettava perheisiin kohdistuva työ liittyy usein mm. terveydenhoitajien, lääkärien ja opettajien työhön. (Vuori & Nätkin 2007, 7.) Opinnäytetyössäni keskityn käsittelemään perhetyöntekijän ammattinimikkeellä toteutettavaa perhetyötä.

Perhetyö voidaan jaotella karkeasti kolmeen luokkaan: ehkäiseväksi-, kriisi- ja korjaavaksi perhetyöksi. Ehkäisevässä perhetyössä korostuu varhaisen puuttumisen periaatteet sekä arjen sujuvuutta tukevat ja perheen hyvinvointia ylläpitävät palvelut. Kriisiperhetyö keskittyy tarjoamaan täsmätukea perheille erilaisissa kriisiytyneissä elämäntilanteissa ja äkillisissä muutoksissa. Korjaavan perhetyön kontekstissa perheen ongelmat ovat jo kärjistyneet, ja huoli perheiden pärjäämisestä vaatii tilanteeseen puuttumista. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 32.) Perhetyössä käytetään erilaisia työmuotoja, toimintatapoja ja -malleja. Työtä toteutetaan mm. yksilö- ja perhetapaamisina, kotikäynteinä, kerho-, ryhmä-, leiri- ja retkitoimintana sekä perhekuntoutuksena. Kaikilla perhetyön toimintamuodoilla on kuitenkin yhteisenä tekijänä työn suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus perheen tarpeiden mukaan. (Järvinen ym. 2012, 15.) Työmuodot ja -menetelmät vaihtelevat perhetyön lähtökohdista ja työskentelylle asetetuista tavoitteista riippuen (Rönkkö & Rytkönen 2010, 41).

4.2 Perhetyön ideologia

Perhetyö on yhteiskunnallista ja sosiaalista työtä, jonka tavoitteena on löytää ratkaisuja perheen arkielämässä esiintyviin haasteisiin, ongelmiin ja muutostarpeisiin. Lapsiperheiden hyvinvointiin heijastuvien yhteiskunnallisten muutosten katsotaan lisäävän perhetyön tarvetta. (Järvinen ym. 2012, 15.) Perhetyö tarjoaa perheille neuvoja, ohjausta ja tukea. Pyrkimyksenä on ehkäistä ongelmia ja löytää ratkaisuja pulmiin ja huoliin. Asiakkaina ovat perheet ja niiden jäsenet. Perhetyöhön liittyy keskeisesti ajatus lapsen edun huomioimisesta. (Vuori & Nätkin 2007, 7.) Perhetyössä kohdataan hyvin erilaisia perheitä ja elämäntilanteita. Tämän vuoksi myös tuen ja avun tarpeet sekä työn tavoitteet vaihtelevat. (Järvinen 2012, 15.) Perhetyö vastaa lapsiperheiden elämästä nouseviin tarpeisiin, jotka voivat liittyä mm. lasten kasvatukseen ja kehitykseen, perheen elinolosuhteisiin, vanhemmuuden tukemiseen ja perheen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn lisäämiseen. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27).

Varhaisen ja ennaltaehkäisevän tuen näkökulmat ovat perhetyötä ohjaavia toiminta-ajatuksia. Tuen tarpeiden tunnistaminen ja tuen tarjoaminen on tärkeää ennen ongelmien kärjistymistä ja muuttumista pysyviksi. Perhetyössä pyritään tunnistamaan ja vahvistamaan perheen voimavaroja sekä tukiverkostoa. Muutosta lähdetään rakentamaan perheiden voimavaroja hyödyntäen. Työssä painottuu toiveikkuuden näkökulma sekä ajatus paremmasta huomisesta. Perhetyön kautta tuetaan perheiden elämäntilanteen jäsentämistä ja elämänhallinnan ylläpitämistä. Päämääränä on perheen hyvinvoinnin lisääntyminen ja itsenäinen selviytyminen arjessa. (Järvinen ym. 2012, 15–16.)

4.3 Päivähoidon perhetyö

Päivähoidon perhetyötä toteutetaan osana varhaiskasvatuspalveluita. Palvelu on perheille maksutonta. (Järvinen ym. 2012, 78.) Päivähoidon perhetyö on ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen palvelua, jonka tavoitteena on tukea perheitä mahdollisemman kokonaisvaltaisesti. Palvelun piiriin ohjaututaan varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstön tai oman yhteydenoton kautta.

Työmuotoina ovat keskustelut, kotikäynnit ja vertaisryhmät. Päivähoidon perhetyöntekijät osallistuvat myös päivähoitopalvelujen järjestämiin vanhempainiltoihin sekä toteuttavat verkostoyhteistyötä, henkilöstön ohjausta, konsultointia ja koulutusta päivähoidon muulle henkilöstölle. (Sosiaaliportti 2009.)

Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyö on kaikille päivähoidon perheille kohdentuvaa palvelua. Se tarjoaa vanhemmille apua ja tukea lasten kasvatukseen, vanhemmuuteen, perhe-elämään ja parisuhteen huoliin. Huolenaiheet voivat liittyä esim. rajojen asettamiseen, arjen hallintaan, uusperheen arkeen tai vanhempien erotilanteisiin. Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyötä toteutetaan pääasiallisesti vanhemmille tarjottavana keskusteluapuna, mutta työmenetelmiä kehitetään tarpeen mukaan. Työn päätavoitteena on vanhemmuuden ja perheen voimavarojen vahvistuminen. (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 21.)

Palvelu on aloittanut Joensuussa elokuussa 2011. Päivähoidon perhetyössä työskentelee kaksi työntekijää. Työntekijät tapaavat asiakkaita päivähoitotoimistolla sekä sopimuksen mukaan myös päiväkodin tiloissa, kotikäynnit ovat harvinaisempia. Lisäksi asiakkaille annetaan usein keskustelutukea myös puhelimitse. Päivähoidon perhetyöntekijät osallistuvat päiväkodeilla järjestettäviin vanhempainiltoihin. Vanhempainilloissa käsitellään erilaisia vanhemmuuteen liittyviä teemoja. Lisäksi työntekijöitä on mahdollista tavata päiväkodeilla järjestettyjen ”iltapäiväkahvien” merkeissä. Asiakastapaamisia on vuosittain useita satoja. (Ahtonen 2013; Airaksinen 2013.)

Joensuun kaupungin päivähoidonperhetyöntekijät ovat osallistuneet myös 1–3 vuotiaiden lasten vanhemmille tarkoitetun Mie ite -vertaisryhmän ohjaamiseen työpareina neuvolan terveydenhoitajien kanssa. Ensimmäinen Mie ite -vertaisryhmäkokeilu toteutettiin Joensuussa keväällä 2012. (Tahvanainen 2012, 9.) Ryhmä tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden käsitellä vanhemmuuteen liittyviä asioita yhdessä muiden vanhempien kanssa. Ryhmän tavoitteena on vanhempien välisen dialogisen ja kunnioittavan kanssakäymisen rakentuminen.

(Mieite -ryhmät ohjaajan käsikirja 2013, 3.) Vertaisryhmistä ja -tuesta katsotaankin olevan usein monenlaista hyötyä. Vertaisryhmien toiminta-ajatus perustuu samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien henkilöiden vuorovaikutukseen. Tavoitteena on mahdollistaa selviytymiskeinojen ja kokemusten jakaminen ilman häpeän tunnetta. Usein vertaisryhmissä kokemusten vaihtaminen ja toisten kohtaaminen voi tuoda jo sinällään helpotuksen tunnetta ja rohkeutta avautua mieltä painavista asioista. Ihmisen on usein helpompaa kertoa omista tuntemuksistaan ja ajatuksistaan, kun hänelle välittyy tunne siitä, että muut ymmärtävät hänen tilannettaan omien kokemustensa perusteella. (Ihalainen & Kettunen 2006, 47–48.)

4.4 Perhetyöntekijän rooli

Perhetyöntekijän ammattinimikettä ei ole vielä laillistettu, joten siihen vaadittavaa koulutustakaan ei ole säädetty lainsäädännössä. Perhetyöntekijät ovat koulutukseltaan usein sosionomeja tai entisen sosiaali- ja terveysalan opistoasteen tutkinnon suorittaneita. Vähimmäisvaatimuksena perhetyöntekijän ammattinimikkeellä tehtävään työhön on yleensä sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, eli lähihoitajan tutkinto. (Vilén ym. 2010, 24.)

Perhetyössä työntekijä ja asiakasperhe luovat työskentelyn tavoitteet yhdessä keskustelemalla. On tärkeää löytää ja muodostaa yhteinen käsitys siitä, mitä lähdetään tavoittelemaan. Perheelle on annettava tilaa ja mahdollisuus tuoda esille heidän omat näkemyksensä tavoitteista. Voimavaraistava ja arvostava työote ohjaa keskeisesti perhetyötä. Voimavaraistavalla työotteella tarkoitetaan työskentely- ja ajattelutapaa, jossa keskitytään hyödyntämään perheen vahvuuksia, sen sijaan, että ruodittaisiin vain läpi perheen ongelmia ja vaikeuksia. Voimavaraistava työote vaatii työntekijältä arvostavan asennoitumisen asiakasta ja hänen vahvuuksiaan kohtaan. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 188–189.)

Voimavaraistavaan työotteeseen kuuluu perheen tilanteen, ainutlaatuisuuden ja mahdollisuuksien kunnioittaminen (Holm 2000, 42). Perhetyöntekijä tukee

vanhempia heidän voimavarojensa tunnistamisessa. Pyrkimyksenä on auttaa vanhempia näkemään myönteisiä piirteitä heidän toiminnassaan vanhempina. Uusien näkökulmien ja ymmärryksen avartaminen, kokemusten jakaminen, kannustaminen sekä oman toiminnan pohdinnan tukeminen liittyvät keskeisesti voimaannuttavan tuen periaatteisiin. (Järvinen ym. 2012, 127, 132.)

Työntekijöiden ja perheiden kohtaamisen onnistuminen vaikuttaa hyvin pitkälti työn tuloksiin. Kohtaamistilanteet ovat usein keskustelutilanteita, haastatteluja ja muita toiminnallisia tilanteita, joissa työskentely vaatii työntekijältä sensitiivistä havainnointia, kuulemista ja tilanneherkkyyttä. Perhetyössä toimitaan asiakkaiden henkilökohtaisten asioiden parissa. Tämä edellyttää työntekijältä erityistä hienotunteisuutta ja tahdikkuutta. Työntekijä kohtaa työssään hyvin erilaisia perheitä, perheenjäseniä ja tilanteita. Työntekijän tulee olla siis valmis kohtaamaan yllätyksiä ja erilaisia tilanteita sekä persoonia. (Rönkkö & Rytönen 2010, 166.)

Perhetyöntekijän tulee olla perheestä äärimmäisen kiinnostunut. Työntekijän tulee myös ymmärtää, että perhe on muutakin kuin sitä, minkä verran hän työntekijänä heitä tuntee. Työntekijän tulee pystyä näkemään ihmisen kyvyt ja voimavarat, eikä keskittyä vain ongelmiin. Perhetyöntekijän tulisi onnistua välittämään asiakkaille kuvaa, että hän on perheen puolella. Perhetyöntekijä ei ole tuomari tai syyttäjä, vaan hänen tehtävänsä on tarjota tukea ja apua. Voidakseen tukea perhettä, perhetyöntekijän tulee kyetä näkemään perheen tulevaisuudessa positiivisia visioita. Hänen tulee pystyä ajattelemaan, mitä perhe ja sen jäsenet voivat olla parhaimmillaan. (Holm 2000, 42.)

4.5 Voimaantuminen ja valtaistuminen perhetyön kontekstissa

Counselling-muotoisen työn periaatteet ohjaavat keskeisesti perhetyön ideologiaa. Counselling-termi tarkoittaa käännettynä ohjaamista, kehottamista ja neuvojen antamista. Termiä käytetään silloin, kun halutaan erottaa vuorovaikutustyö psykoterapiatyöstä. Counselling-periaatteella toteutettavan perhetyön pääasiallisena tavoitteena ovat perheen ja sen jäsenten hyvinvointi sekä voimaantumisen ja valtaistumisen kokemukset. Keskeisessä roolissa on

asiakasta ymmärtävä ja tukeva vuorovaikutus sekä asiakkaan yksilöllisten voimavarojen vahvistuminen ja niiden hyödyntäminen. (Vilèn ym. 2010, 25.)

Voimaantumisesta ja valtaistumisesta käytetään usein englanninkielistä termiä empowerment. Empowerment-termi pitää sisällään ajatuksen yksilön vahvistumisesta ja sisäisen voimantunteen kasvusta. Valtaistuminen tarkoittaa prosessia, jossa yksilö kokee voimaantumista ja tätä kautta hänelle mahdollistuu omien voimien hahmottaminen suhteessa muihin. Valtaistumiseen liittyy keskeisesti yksilön kyvykkyys kantaa vastuuta. Valtaistumisprosessissa korostetaan asiakkaan omaa asiantuntemusta hänen elämästään ja tilanteestaan. Perhetyön tavoitteena onkin korostaa vanhempien asiantuntijuutta omassa vanhemmuudessaan. (Vilèn ym. 2010, 26.)

Voimaantumista pidetään prosessina, joka tuo yksilön elämään merkitystä, sisältöä ja laatua. Voimaantumisen tavoitteena on vaikuttaa positiivisesti ihmisen itsetuntoon ja toimijuuteen. (Hokkanen 2009, 334.) Voimaantumisessa yksilön sisäinen voimantunne kasvaa omien oivallusten ja kokemusten kautta. Voimaantumisen katsotaan tapahtuvan usein sosiaalisessa prosessissa; vuorovaikutus ja toimiminen toisten ihmisten kanssa ovat siis merkittävässä roolissa. (Vilèn, Leppämäki & Ekström 2002, 26.)

Usein jo yhden perheenjäsenen voimaantuminen voi johtaa voimaantumisen kokemukseen koko perheessä. Voimaantumisen tavoitteena on lisätä perheen hyvinvointia ja elämänhallinnan tunnetta. Voimaantumisprosessi voi muuttaa perheenjäsenten ajatusmaailmaa ja tuoda uusia näkökulmia. Muutokset ajatusmaailmassa voivat vaikuttaa myös perheen toimintaan, kuten arjenhallintaan ja perheen sisäiseen vuorovaikutukseen. Voimaantuminen voi vaikuttaa myös yksilön käyttäytymiseen. Se voi näkyä mm. vastuun ottamisena, myönteisyytenä sekä armollisuuden lisääntymisenä itseään ja muita perheenjäseniä kohtaan. (Vilèn ym. 2010, 26.) Vahvuuksien ja voimavarojen vahvistumisella on suotuisia vaikutuksia myös perheen toimintakykyyn. Toimintakyvyn lisääntyminen vahvistaa edelleen vanhempien uskoa selviytyä kasvatustehtävästään ja toisaalta vähentää myös tarvetta ulkopuoliselle tuelle. (Järvinen ym. 2012, 135.)

4.6 Perhelähtöisyyden ja kumppanuuden näkökulmat perhetyössä

Perhelähtöisyydessä korostuu perheiden asiantuntijuuden kunnioittaminen ja arvostaminen sekä työntekijän ja perheen välillä vallitseva tasavertaisuus. Perhelähtöisessä näkökulmassa perhe ja sen jäsenet nähdään tilanteensa ja arkensa asiantuntijoina, kun taas vastaavasti työntekijän asiantuntijuus keskittyy työprosessin hallintaan. Perhelähtöisyyttä toteutetaan asiakkaan ja työntekijän kumppanuuteen perustuvassa yhteistyössä. (Järvinen ym. 2012, 18.) Keskustelu- ja kumppanuuskulttuurin ideologiaan liittyy ajatus kumppanuuden kautta tapahtuvaan perheiden omia selviytymiskeinoja vahvistavaan työskentelyyn, jossa perheille mahdollistetaan heidän oman tarinansa kertominen ja kuulluksi tuleminen. Hienotunteisuus, empatia, kunnioitus, jämäkkyys, luotettavuus ja tasa-arvoisuus ovat keskeisessä roolissa tämänkaltaisen työskentelyotteen toteuttamisessa. (Kekkonen 2004, 94.)

Kumppanuutta toteutetaan dialogisuuden kautta. Dialogissa pyritään löytämään yhteisiä ratkaisuja sekä kunnioittamaan asiakkaan ajatuksia, tietoa ja taitoja. (Vilén ym. 2002, 146, 152.) Dialogisuus perustuu vastavuoroiseen ymmärrykseen ja se edellyttää ennen kaikkea herkkyyttä kuulla aidosti toista. Se perustuu yhdessä ajatteluun ja vastavuoroiseen keskusteluun. Dialogisuuden periaate ohjaa keskeisesti perhetyössä toteutettavaa vuorovaikutusta. Tavoitteena on, että perhetyöntekijän ja asiakkaan välisen dialogin keinoin saavutetaan ja rakennetaan yhdessä uutta ymmärrystä. (Järvinen ym. 2012, 143, 183–184.)

5 Aihepiiriin liittyvät aiemmat tutkimukset ja hankkeet

5.1 Hankkeet päivähoidon perhetyöstä

Päivähoidon perhetyöstä löytyi aiempaa tutkimustietoa melko niukasti. Päivähoidon perhetyöstä on kuitenkin tehty lukuisia hankkeita ja opinnäytetöitä

joten hyödynnän niitä opinnäytetyössäni. Kuokkalan alueella Jyväskylässä toteutettiin päivähoidon perhetyön kehittämishanke vuosina 2003–2004. Hankkeen tavoitteena oli kehittää uudenlaisia lapsiperheille suunnattuja toimintamuotoja, jotka tukevat vanhempia lasten kasvatuksessa ja arjen haasteissa. Tavoitteena oli myös kehittää päivähoitopalvelun yhteyteen työmalli, jonka kautta pystytään vastaamaan lapsiperheiden tuen tarpeisiin päivähoidon yhteydessä. (Huisko 2006, 1.)

Hankkeessa toteutettiin päivähoidon perhetyötä Kuokkalan asuinalueen päivähoitopalveluissa kahden vuoden ajan. Keväällä 2004 päivähoidon perhetyön piirissä olleilta perheiltä ja yhteistyötahoilta kerättiin tietoa päivähoidon perhetyön kehittämisen tueksi. Tietoa kerättiin tilastoilla, päiväkodin johtajaa haastatteleamalla, vanhemmille ja päivähoidon henkilöstölle suunnatuilla kyselylomakkeilla sekä keskustelemalla työskentelyn yhteydessä vanhempien ja päivähoidon henkilöstön kanssa. (Sosiaaliportti 2009.) Marja-Leena Huisko teki sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön osana hanketta. Huisko toimi perhetyöntekijän roolissa, keräten ja kooten tietoa päivähoidon perhetyön kehittämisen tueksi. (Huisko 2006, 36.)

Huiskon opinnäytetyöstä ilmenee, että päivähoidon perhetyö on tukenut vanhemmuuden voimavarojen vahvistumista. Lisäksi vanhempien ymmärrys omaa lasta kohtaan on lisääntynyt. Vanhemmat ovat kokeneet tärkeäksi saada vaihtaa ajatuksiaan niin muiden vanhempien kuin ammattilaistenkin kanssa. Varhainen tuki on koettu merkitykselliseksi etenkin haastavissa elämäntilanteissa. Päivähoidon perhetyö on auttanut vanhempia löytämään sekä uusia näkökulmia että toimintatapoja vanhemmuuteen. Vanhemmat ovat kokeneet saaneensa tukea ja vinkkejä sekä arjen asioihin että lasten kasvatuskysymyksiin. (Huisko 2006, 35–37.)

Huiskon tulosten mukaan yhtenä kehittämisajatuksena pidetään palvelusta tiedottamista. Päivähoidon perhetyöstä tulisi tiedottaa ja antaa informaatiota enemmän. On tärkeää, että kerrotaan, mitä perhetyö on ja kuinka sitä voidaan hyödyntää. (Huisko 2006, 38.) Perhetyötä päivähoidon yhteydessä pidetään tärkeänä tukimuotona. Se mahdollistaa perheiden tukemisen vaivattomasti ja

oikea-aikaisesti. Päivähoidon yhteydessä perheiden kohtaaminen on luontevaa, koska päivähoito on ns. normaalia palvelua. (Huisko 2006, 39.) Tuloksista ilmenee myös päivähoidon henkilöstön toive perhetyöntekijöiden lisäämisestä päivähoidon kentälle (Huisko 2006, 41).

Mervi Uusimäen perhetyön selvitys on tehty osana Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ”Moniammatillisella yhteistyöllä lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn (Preventteri)”-hankkeeseen. Hanke toteutettiin Oulussa, Oulunsalossa ja Kempeleessä vuoden 2004 aikana. (Uusimäki 2005, 6.) Uusimäen perhetyöstä tekemän selvityksen tavoitteena on sekä analysoida eri toimijoiden käsitystä perhetyöstä että arvioida perhetyön käytäntöjen toimivuutta (Uusimäki 2005, 31). Tutkimusaineisto on kerätty ryhmähaastattelemalla vanhempia, päivähoidon-, opetustoimen-, järjestöjen, seurakunnan ja sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä sekä johdon henkilöstöä (Uusimäki 2005, 34).

Uusimäen tuloksista ilmenee matalan kynnyksen periaatteella toteutettavan perhetyön tärkeys. On tärkeää, että perheiden on helppo lähestyä perhetyötä. (Uusimäki 2005, 52.) Myös ennaltaehkäisevän perhetyön merkitystä korostetaan. Peruspalveluissa toteutettavan perheiden varhaisen auttamisen koetaan ennaltaehkäisevän ongelmien kärjistymistä ja vähentävän erityispalveluiden tarvetta. (Uusimäki 2005, 64.) Tuloksien mukaan ennaltaehkäisevän ja korjaavan perhetyön eroja olisi syytä selkiyttää. On tärkeää, että asiakkaat ovat tietoisia millaista palvelua kukin taho tarjoaa. Apua vaikeuksiin uskalletaan pyytää, kun ei tarvitse pelätä lastensuojelun leimaa. (Uusimäki 2005, 77.) Tutkimuksesta ilmenee, että sosiaalipuolen perhetyön mukanaan tuoma lastensuojelun näkökulma aiheuttaa pelon ja ahdistuksen tunteita sekä vastahakoista suhtautumista. Perheet eivät välttämättä uskalla lähestyä sosiaalityötä lastensuojelun leiman tai asiakkuuden pelossa. (Uusimäki 2005, 124.)

Uusimäen tutkimuksen tuloksista ilmenee, että perhetyöntekijän persoona koettiin merkitykselliseksi. Työntekijän kykyä luontevaan kohtaamiseen ja myötäelämiseen pidettiin tärkeänä. Perhetyöntekijän tulee arvostaa ja

kunnioittaa perhettä. On keskeistä, että saavutetaan luottamuksellinen ilmapiiri. Perhetyöntekijän tärkeiksi ominaisuuksiksi määriteltiin aitous, lämmin suhtautuminen ja omana itsenä toimiminen. Perhetyöhön liittyy keskeisesti perheen voimavarojen vahvistaminen. (Uusimäki 2005, 82–83, 86.) Perhetyötä tarvitaan myös tiedonvälittäjänä. Perhetyön kautta asiakkaat ovat saaneet tietoa erilaisista perheille tarjottavista palveluista. Tutkimuksesta ilmenee, että perhetyön tarve ja tarjonta eivät kohtaa ja perhetyöhön tarvitaan lisää resursseja. Tuloksissa kiteytyy, että perhetyö tulee tarpeeseen ja perhetyön tulisi olla kaikkien perheiden saatavilla. (Uusimäki 2005, 105–108.)

Perhetyön toteuttaminen päivähoidon kentällä on koettu luontevaksi, koska perheiden kanssa toimiminen toteutuu siellä vaivattomasti. Lisäksi päivähoidon palvelut ovat kaikkien lapsiperheiden saatavilla eivätkä leimaa käyttäjiään. (Uusimäki 2005, 127–128.) Tuloksista ilmenee, että päivähoidon kompetenssi ei suoranaisesti suuntaudu perheisiin, vaan päivähoidon keskiössä nähtiin olevan lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hyvinvoinnin tukeminen. Päivähoidon henkilöstön haastattelujen kautta ilmeni, että he kokivat oman osaamisensa riittämättömiksi vastaamaan perheiden tuen tarpeisiin. Päivähoidossa tarvitaankin yhteistyötä eri ammattilaisten välillä sekä koulutusta perhetyöhön. (Uusimäki 2005, 133–134.)

5.2 Tuloksia päivähoidon perhetyöstä ja vanhempainryhmistä

Noora Kylliö on tutkinut sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään päivähoidon perhetyöntekijän työtä, sosiaalipedagogista työorientaatiota ja perheiden kokemuksia päivähoidon perhetyöntekijän työstä (Kylliö 2012, 2). Kylliön laadullisen opinnäytetyön aineiston tuloksista ilmenee, että päivähoidon perhetyötä pidetään tärkeänä työmuotona. Perheet ovat saaneet päivähoidon perhetyöstä tukea huolta aiheuttaviin elämäntilanteisiin. Tuloksissa korostetaan perhetyöntekijän persoonan merkitystä. Yhteistyötä perhetyöntekijän kanssa on kuvattu helpoksi ja kumppanuuteen perustuvaksi. (Kylliö 2012, 36–37.) Hyväksynnän saaminen omille heikkouksille on koettu

eheyttävänä. Vanhemmat ovat sisäistäneet perhetyöntekijän avulla sen tosiasian, että jokaisessa perheessä voidaan kohdata joskus ongelmia ja vaikeita aikoja. Vanhemmille on ollut tärkeää saada kuulla elävänsä aivan normaalia perhe-elämää, huolista ja haasteista huolimatta. (Kylliö 2012, 44.)

Ari Haaranen on tutkinut väitöskirjassaan vanhempainryhmien vaikutuksia lapsiperheiden hyvinvointiin. Haaranen tutkimuksesta ilmenee, että vanhemmat ovat saaneet ryhmistä virkistystä, seuraa, uusia ystävyyssuhteita, tietoa sekä arvostusta vanhempana. Ryhmissä toteutuva vertaistoiminta on mahdollistanut vanhempien välisen vuorovaikutuksen sekä suvaitsevan ja luottamuksellisen ilmapiirin syntymisen. (Haaranen 2012, 8.) Vanhemmat kokevat merkitykselliseksi, että heidät on hyväksytty ryhmissä omana itsenään. Myös mahdollisuus omien tunteiden ja ajatusten esille tuomiseen on ollut vanhemmista tärkeää. (Haaranen 2012, 60.) Ryhmässä käydyt keskustelut ovat auttaneet löytämään uusia ratkaisuja perheen arkeen ja vanhemmuuteen. Vanhempien mukaan kokemusten jakaminen muiden vanhempien kanssa on ollut keskeinen osa vertaistukea. Oman tilanteen ja kokemusten vertaamisen ja niiden pohdiskelun suhteessa muiden kokemuksiin on koettu tarjoavan vahvistusta omaan vanhemmuuteen. (Haaranen 2012, 63–64.)

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Opinnäytetyön tutkimustehtävä ja kohderyhmä

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä on selvittää millaisia kokemuksia vanhemmilla on päivähoidon perhetyöstä. Tavoitteena on tuoda esille vanhempien näkemyksiä, kokemuksia sekä kehittämistoiveita palvelusta. Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen, ja tehdään toimeksiantona (liite 1) Joensuun kaupungin varhaiskasvatus- ja koulutustoimelle. Kirjallinen tutkimuslupa (liite 2) on hankittu Joensuun kaupungin päivähoidon johtajalta. Toimeksiantajan pääasiallinen toive opinnäytetyölleni on saada palvelusta palautetta sekä kuulla palvelunkäyttäjien ajatuksia, odotuksia ja ideoita palvelun

suhteen. Opinnäytetyöni tuo osaltaan myös näkyvyyttä Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyölle.

Opinnäytetyöni kohderyhmä koostuu Joensuun päivähoidon perhetyön asiakkaista (lasten vanhemmista). Osa haastatteluihin osallistuneista vanhemmista oli edelleen palvelun piirissä, joidenkin kanssa aktiivinen työskentely oli jo päättynyt. Päivähoidon perhetyöntekijät auttoivat minua kohderyhmän hankinnassa kysymällä vanhempien halukkuutta osallistua haastatteluihin ja lupaa luovuttaa heidän yhteystietojaan minulle. Tein vanhemmille saatekirjeen (liite 3), jossa kerroin opinnäytetyöni ja haastattelun sisällöstä lyhyesti. Päivähoidon perhetyöntekijät antoivat vanhemmille kyseisen tiedotteen kysyessään halukkuutta haastatteluihin. Sain päivähoidon perhetyöntekijöiltä niiden vanhempien yhteystiedot, jotka olivat ilmaisseet halukkuutensa osallistua haastatteluihin. Sovin haastatteluista vanhempien kanssa puhelimitse. Kaikki haastateltavat, joihin otin yhteyttä, suostuivat haastatteluihin.

6.2 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyöni on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Valitsin tutkimusotteeksi laadullisen tutkimuksen, koska tavoitteenani on tutkia päivähoidon perhetyön asiakkaiden kokemuksia palvelusta mahdollisemman perusteellisesti. Eskolan ja Suorannan mukaan laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä onkin mahdollisimman perusteellinen analysointi. Tämän vuoksi laadullinen tutkimus keskittyy varsin usein pienempään määrään tapauksia. Aineiston tieteellisyyden kriteerinä on määrään sijaan laatu ja yksityiskohtaisuus. (Eskola & Suoranta 2003, 18.)

Laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan, ymmärtämään tai antamaan tulkintoja ilmiöistä. Sen tavoitteena ei ole pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin. (Eskola & Suoranta, 2003, 61.) Laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on nimenomaan saada tietoa yksilön tajunnan sisällöstä ja tuoda kuuluville tutkittavien ääni näkökulmineen (Hirsjärvi & Hurme 2010, 28). Opinnäytetyöni tavoitteena on

tutkia ja tehdä näkyväksi vanhempien kokemuksia ja näkökulmia päivähoidon perhetyöstä. Jotta vanhempien kokemuksia voidaan kartoittaa, on tärkeää, että vanhempien yksilölliset tarinat tulevat esille. Laadullinen tutkimus on siis tässäkin suhteessa hyvä valinta opinnäytetyöhöni.

6.3 Aineiston keruu teemahaastattelulla

Laadullista aineistoa kerätään varsin usein haastattelemalla. Haastattelu soveltuu hyvin tilanteisiin, joissa halutaan selvittää ihmisten ajatuksia ja motiiveja. Haastattelu on menetelmänä joustava, ja sopii laadullisen aineiston keruuseen hyvin. Haastattelija voi tarvittaessa toistaa kysymyksen, oikaista väärinkäsityksiä, tehdä selvennyksiä ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Teemahaastattelu on muodoltaan varsin avoin. Vastaajan on mahdollista puhua hyvin vapaamuotoisesti, jolloin kerätyn materiaalin voi katsoa edustavan vastaajien ääntä. (Eskola & Suoranta 2003, 87.) Tutkimustehtäväni kannalta oli oleellista saada monipuolisesti tietoa vanhempien kokemuksista. Valitsin teemahaastattelun opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmäksi juuri sen vapaamuotoisuuden ja joustavuuden vuoksi. Teemahaastattelun keskustelunomaisuus mahdollisti vanhemmille kertoa omaa tarinaansa laaja-alaisesti.

Eskolan ja Suorannan mukaan (2003, 86–87) teemahaastattelu etenee tiettyjen keskeisten ja etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten kautta. Teemahaastattelussa kysymysten muoto ja järjestys on vapaa. Teemahaastatteluun ei hyödynnetä valmiita kysymyksiä, mutta on tärkeää, että haastattelijalla on haastattelutilanteessa jonkinlainen tukilista käsiteltävistä asioista. Haastattelijan tulee varmistaa, että etukäteen päätetyt teema-alueet käydään läpi. Valmiiksi määritellyt teemat varmistavat, että jokaisen haastateltavan kanssa on käsitelty samoja asioita. Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 66) mukaan teema-alueiden tulisi olla niin väljiä, että ne mahdollistavat aiheiden monipuolisen ja laajan käsittelemisen.

Aloitin teemahaastattelurungon suunnittelemisen helmikuussa 2013. Päivähoidon perhetyö ei ollut minulle palveluna kovinkaan tuttu, joten

haastattelurungon suunnitteleminen edellytti perehtymistä päivähoidon perhetyöhön liittyvään teoriatietoon. Teoriakirjallisuuden lisäksi hankin tietoa palvelusta myös Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyöntekijöiltä. Pidimme kaksi palaveria sekä olimme yhteydessä puhelimitse ja sähköpostitse. Suunnittelimme teemahaastattelurunkoa (liite 4) yhteistyössä päivähoidon perhetyöntekijöiden kanssa. Haastattelurungon rakentamisessa huomioin heidän toiveensa haastattelun teemojen suhteen. Haastattelun teemoiksi muodostui yhteensä viisi erilaista teemaa. Haastattelurungon teemat olivat: perheiden taustatiedot, päivähoidon perhetyöhön hakeutuminen ja työskentelyn aloitusvaihe, päivähoidon perhetyön toimintamuodot, vanhempien kokemukset ja odotukset päivähoidon perhetyöstä sekä päivähoidon perhetyön kehittäminen.

Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 72) mukaan esihaastattelun avulla voidaan testata haastattelurunkoa, aihepiirien järjestystä sekä kysymysten asettelua. Esihaastattelun jälkeen tutkijalla onkin mahdollisuus tehdä tarvittaessa muutoksia haastattelurunkoon. Ennen haastattelujen aloittamista testasin nauhuria ja haastattelurungon toimivuutta suorittamalla yhden esihaastattelun. Esihaastattelu sujui hyvin ja teemahaastattelurunko osoittautui toimivaksi, joten päätin sisällyttää esihaastattelun osaksi opinnäytetyötäni.

Kesäkuun 2013 aikana haastattelin yhteensä kuutta päivähoidon perhetyön asiakasta (lasten vanhempia), viittä äitiä ja yhtä isää. Haastatteluja varten lainasin nauhurin Karelia-ammattikorkeakoululta. Valitsin tallennusvälineeksi nauhurin, koska se mahdollisti keskittymisen haastattelutilanteeseen. Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 92) mukaan haastattelujen tallentaminen liittyykin oleellisesti teemahaastattelun luonteeseen. Nauhoittaminen mahdollistaa haastattelun sujuvan kulun ja keskustelun. Haastatteluja varten oli varattu mahdollisuus käyttää päivähoitotoimiston ja päiväkotien tiloja. Haastatteluista yksi suoritettiin päivähoitotoimiston tiloissa ja loput viisi asiakkaiden kotona. Ensimmäinen haastateltava halusi, että haastattelu suoritetaan toimistolla, loput haastateltavat toivoivat, että haastattelut tehdään heidän kodeissaan. Haastattelujen kestot vaihtelivat reilusta puolesta tunnista puoleentoista tuntiin.

Aloitin jokaisen haastattelun helpoilla kysymyksillä, koska ajattelin tämän laukaisevan alkujännitystä. Perheiden taustatiedot osoittautuivatkin aiheeksi, josta haastateltavien oli helppo puhua. Monet haastattelurunkoni teemoista tulivat puheeksi luontevasti keskustellen, joissain kohdin hyödynsin teemahaastattelurungon tukikysymyksiä. Tukikysymyksistä oli hyötyä etenkin tilanteissa, joissa huomasin haastateltavan puhuvan hieman aiheen vierestä. Tukikysymyksen avulla sain ohjattua keskustelua takaisin aiheeseen. Vastaan tuli myös tilanteita, joissa oli tarpeen tehdä tarkentavia lisäkysymyksiä, kuten ”ymmärsinkö nyt oikein, että tarkoittit...”. Tarkentavilla kysymyksillä halusin varmistaa, että käsitin asian varmasti oikein.

Haastattelut eivät useinkaan edenneet teemahaastattelurunkoni mukaisessa järjestyksessä. Monet teemoista nousivat esille vanhempien puheessa ennen varsinaista teeman käsittelemistä. Välttääkseni asioiden turhan toiston, vaihdoin kysymysten järjestystä ja asettelua huomioiden haastateltavien aiemmat vastaukset. Haastattelijana minun oli oltava tarkkana siitä, että kaikki tutkimuskysymykseni kannalta oleelliset teema-alueet tulivat käsitellyiksi.

Pidin haastatteluista päiväkirjaa kirjaamalla jokaisen haastattelun jälkeen ylös omia kokemuksiani ja havaintojani haastattelun toteuttamisesta ja sujuvuudesta. Kriittisessä tarkastelussa oli etenkin teemahaastattelurungon toimivuus ja oma toimimiseni haastattelijana. Haastattelujen jälkeen pyysin jokaiselta vanhemmalta palautetta haastattelun rakenteesta sekä toteutuksesta. Kirjasin myös vanhempien palautteet päiväkirjaani. Palautteen ja omien huomioitteni pohjalta pystyin kehittämään omaa toimintaani haastattelijana sekä vaikuttamaan haastattelun sujuvuuteen.

Kysyessäni palautetta vanhemmilta ilmeni, että vanhemmat pitivät teemahaastattelua sopivana tämän tyyppisen haastattelun suorittamiseen. Monet kertoivat kokeneensa haastattelun keskustelunomaisuuden positiivisena asiana. Mielestäni teemahaastattelu soveltui erinomaisesti vanhempien kokemusten keräämiseen juuri sen keskustelunomaisuuden vuoksi.

Laadullista aineistoa katsotaan olevan riittävästi, kun uudet tapaukset eivät tuota enää tutkimuskysymyksen kannalta oleellista uutta tietoa. Aineiston riittävyttä arvioidessa puhutaan yleensä aineiston kylläntymisestä eli saturaatiosta. (Eskola & Suoranta 2003, 62.) Havaitsin, että aineisto alkoi kylläntyä tietyin osin kahdessa viimeisessä haastattelussa. Vanhempien vastauksissa oli nähtävissä selkeää toistoa koskien mm. palvelun hyötynäkökulmaa ja kehittämisajatuksia. Havaintojeni perusteella ajattelen, että kuusi haastattelua on määrällisesti riittävä opinnäytetyöhöni.

6.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Opinnäytetyöni aineisto on analysoitu teemoittelemalla hyödyntäen teoriaohjaavaa aineiston analyysia. Eskolan ja Suorannan mukaan teemoittelun kautta aineistosta on mahdollista nostaa esille ja vertailla tutkimustehtävään liittyviä keskeisiä teemoja. Teemoittelun kannalta merkityksellistä on löytää aineistosta tutkimustehtävän kannalta oleelliset aiheet ja näkökulmat. (Eskola & Suoranta 2003, 174.) Teoriaohjaavassa analyysissä aineistoa analysoidaan teoreettisia kytkentöjä hyödyntämällä. Aikaisempi teoreettinen tieto voi ohjata tai auttaa analyysin tekemisessä, mutta aineistoyksiköt valitaan kuitenkin aineistosta. Teoriaohjaavassa analyysissä yhdistyy siis sekä aineistolähtöisyys että teoreettisen tiedon hyödyntäminen. Aineiston analyysivaiheessa edetään alkuun aineistolähtöisesti, mutta analyysin loppuvaiheessa analyysin tueksi tuodaan aiempaa teoreettista tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97.)

Analysoin opinnäytetyöni aineistoa alkuun aineistolähtöisesti joten pyrin etsimään aineistosta tutkimuskysymykseni kannalta oleellisia ja mielenkiintoisia ilmiöitä. Hyödynsin teoreettista viitekehystä alateemojen ja pääteemojen muodostamisessa etsimällä tukea aineistosta tekemilleni tulkinnoille opinnäytetyöni teoreettisesta viitekehuksesta. Aineiston analyysin tukena käytin etenkin päivähoitoon, päivähoidon perhetyöhön ja perhetyöhön liittyvää tutkimus- ja teoriatietoa. Hyödynsin tulkintojen tekemisessä myös matalan kynnyksen periaatteiden ja ennaltaehkäisevien lapsiperhepalveluiden teoriaa. Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys oli rakennettu melko pitkälle ennen

aineiston analysoinnin aloittamista. Teoreettinen viitekehys eli kuitenkin koko opinnäytetyön tutkimusprosessin ajan. Täydentelin teoriaa sitä mukaa kun aineistosta nousi esille uusia näkökulmia ja vastaavasti poistin sellaisia teoriaosuuksia, jotka osoittautuivat tutkimustulosten kannalta tarpeettomiksi.

Aloitin aineiston purkamisen litteroimalla, eli kirjoittamalla haastattelut puhtaaksi tekstimuotoon. Ruusuvuoren ja Tiittulan (2005, 16) mukaan litterointi toimii muistiapuna tutkijalle ja helpottaa merkityksellisten yksityiskohtien havaitsemista aineistosta. Litteroinnin yhteydessä voi kirjata ylös myös muita kommunikaatioon vaikuttavia asioita, kuten äänenvoimakkuuksia ja puheen taukoja. Ennen litteroinnin aloittamista kuuntelin jokaisen haastattelun vielä kertaalleen läpi. Litteroin jokaisen haastattelun tietokoneelle heti haastattelun jälkeen, tai viimeistään seuraavana päivänä. Päätin litteroida kaikki haastattelut kokonaan sanasta sanaan. Päädyin tähän ratkaisuun, koska halusin varmistaa, ettei minulta jää mitään merkityksellistä huomioimatta tässä vaiheessa. Ajattelin myös, että haastatteluista välittyy minulle selkeämpi kokonaiskuva, kun haastattelut on kirjoitettu kokonaisuudessaan tekstimuotoon. Kirjasin ylös myös joitakin huomioitani haastateltavien äänen voimakkuuksista ja puheen tauoista tilanteissa, joissa haastateltava painotti jotain asiaa selkeästi tai pohti vastaustaan pidempään.

Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 45 sivua fontilla Arial 12 ja rivivälillä 1,5. Tallensin jokaisen haastattelun omaan tiedostoonsa ja koodasin jokaisen haastattelun omalla värillään ja merkinnöillä H1, H2, H3, H4, H5 ja H6. Litteroin kaikki haastattelut mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen. Litterointi oli yllättävän työlästä ja hidasta. Litterointiin meni noin kaksinkertainen aika haastattelun kestoon verrattuna. Lopuksi tulostin kaikki litteroidut aineistot, koska koin paperilta lukemisen mielekkäämmäksi.

Seuraavaksi aloitin pelkistämään aineistoa teemoittelemalla. Moilasen ja Räihän (2001, 53) mukaan teemoiteltaessa aineistoa pelkistetään etsimällä olennaisia asioita tekstistä. On tärkeää, että tutkija tutustuu aineistoon huolella ja pyrkii löytämään keskeisiä merkityksiä. Lihavoin jokaisesta haastattelusta tutkimustehtäväni kannalta oleelliseksi katsamani virkkeet. Tässä vaiheessa

pohdin ja arvioin vielä kerran millaista aineistoa todella tarvitsen, ja mitä voin karsia pois. Lopuksi siirsin lihavoidut virkkeet uuteen Word-dokumenttiin säilyttäen jo litterointivaiheessa tekemäni värikoodit jokaiselle haastattelulle.

Eskolan ja Suorannan mukaan laadullisen aineiston analyysi ilmenee usein teemoittelun kautta nousseena sitaattikokoelmana. Teemoitellut sitaatit ovat usein mielenkiintoisia, mutta niiden kautta ei kuitenkaan välttämättä pystytä kovinkaan syvään analysointiin ja johtopäätöksiin. Sitaattien avulla on mahdollista elävöittää tekstiä ja kuvata aineistoa. Lisäksi ne voivat toimia perusteluna tehdyille tulkinnoille. Menetelmänä teemoittelu vaatii kuitenkin sitaattikokoelman rinnalle teorian ja kokemuksen välistä vuorovaikutusta ja toisiinsa lomittumista. (Eskola & Suoranta 2003, 175.) Etenin aineiston analysoinnissa kirjoittamalla alkuperäiset ilmaukset pelkistetympään muotoon. Pelkistetyissä ilmauksissa kiteytin alkuperäisten virkkeiden keskeisimmän sisällön lyhyempään muotoon. Esimerkki alkuperäisten ilmauksien pelkistämisestä löytyy liitteestä 5.

Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 142) mukaan laajempien kokonaisuuksien hahmottaminen edellyttää aineiston yhdistämistä ja järjestelyä teema-alueittain. Etsin aineistosta samankaltaisiin teemoihin liittyviä ilmauksia ja ryhmittelin samoihin teemoihin liittyvät pelkistetyt ilmaukset omiin tiedostoihin neljän teeman mukaan. Ryhmittelyssä hyödynsin hieman teemahaastattelurunkoni rakennetta, koska havaitsin haastattelurungon ja aineiston teemoissa joitakin samankaltaisuuksia. Yhteen tiedostoon kokosin päivähoidon perhetyöhön hakeutumiseen liittyviä ilmauksia, toiseen kaikki palvelua koskevat ilmaukset, kolmanteen vanhempien kehitysajatuksia ja toiveita käsitteleviä ilmauksia ja neljänteen tiedostoon muut tutkimuskysymykseni kannalta merkitykselliseksi katsomani ilmaukset.

Jokaisessa neljässä teemakokonaisuudessa oli havaittavissa useita alateemoja. Syvensin teemoittelua järjestelemällä samankaltaisiin teemoihin liittyvät pelkistetyt ilmaukset allekkain ja otsikoin ne teemoja kuvaaviksi. Tässä analyysin vaiheessa hyödynsin myös teoreettista tietoa etsimällä aineistosta tekemilleni tulkinnoille tukea ja selityksiä teoriasta. Alateemoja muodostui

yhteensä neljätoista; moninaiset perherakenteet, elämäntilanteet, oma jaksaminen, keskustelutuki, palvelun merkityksellisyys, tukea jaksamiseen, palveluohjaus, vertaistuki, matala kynnyks ja leimaamattomuus, perhetyön rooli päivähoitossa, työntekijän ammattitaito, työntekijän persoona, palvelun näkyvyys, resurssien riittäminen ja palvelun jatkuvuus.

Seuraavaksi kokosin alateemat pelkistettyine ilmauksineen taulukkomuotoiseen tiedostoon. Tämä helpotti minua kokonaisuuden hahmottamisessa sekä pääteemojen muodostamisessa. Tässä kohtaa analyysiä hyödynsin erityisesti päivähoitoon ja perhetyöhön liittyvää teoriaa. Alateemoja yhdistelemällä muodostui yhteensä viisi pääteemaa; palvelutarpeen monisäikeisyys, päivähoidon perhetyö vanhemmuutta tukemassa, päivähoidon perhetyö osana päivähoitopalveluita, päivähoidon perhetyöntekijän merkitys ja päivähoidon perhetyön kehittäminen. Analyysipolku ja teemarunko on havainnollistettu liitteissä 6 ja 7.

7 Tutkimustulokset

7.1 Palvelutarpeen monisäikeisyys

Haastattelemini päivähoidon perhetyön asiakkaiden perherakenteet olivat moninaisia. Kaksi vanhemmista on yksinhuoltajia, neljä vanhemmista on avio- tai avoliitossa. Neljällä on lapsia kaksi tai enemmän. Päivähoidon perhetyöhön hakeutumisen taustalle on liittynyt hyvin erilaisia tarpeita. Palvelutarpeen yhtenä selkeästi yhteisenä tekijänä on ollut vanhempien huoli omasta jaksamisesta.

Kyllä se oma jaksaminen eniten huoletti siinä. (H5)

...Niin sitten oli siinä arjen jaksamisessa tekemistä. Että oli ite kyllä ihan väsyksissä. (H6)

Päivähoidon perhetyöstä on haettu tukea arkisiin lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyviin asioihin, kuten uhmaiän haasteisiin ja lapsen uniongelmiin. Palveluun hakeutumisen taustalla on ollut selkeästi vanhempien

tarve käsitellä vanhemmuuden ja perhe-elämän haasteita ja huolia ulkopuolisen tahon kanssa. Useat mainitsivat kaivanneensa varmuutta ja vahvistusta myös omaan toimintaansa vanhempana. Osa vanhemmista kuvasi, että tuentarve on liittynyt usein myös haasteellisiin elämäntilanteisiin, kuten avioeron tai perheen taloudellisen tilanteen mukanaan tuomiin haasteisiin ja huoliin. Yksi vanhemmista oli hakeutunut palveluun päivähoidon ja perheen välisten ristiriitaisuuksien vuoksi.

Saaha semmosia ihan käytännön vinkkejä tai oikeestaan ihan semmonen uus näkökulma jotenki ylleensäkin tähän lastenhoitoon ja äitiyteen silleen. Et niiden vinkkien kautta sit sais arkea rullaamaan vähän paremmin. (H5)

Sitten mie niinku halusin jollain tavalla saaha varmuutta siihen omaan toimintaani. Että teenkö mie oikein tai kenties väärin. (H4)

Sitä on ollu elämäntilannetta ja vaikka minkalaista kriissii ollu elämässä enemmän kun tarppeeks, ja senpä takkii oon sitten aatellu et voisin tarvita jutteluapua. (H1)

7.2 Päivähoidon perhetyö vanhemmuutta tukemassa

Vanhemmat kuvasivat päivähoidon perhetyötä merkitykselliseksi ja hyödylliseksi työmuodoksi. Esille nousi, että palvelu on vastannut hyvin heidän tarpeisiinsa, ja keskustelumuotoinen tuki sekä mahdollisuus vertaisryhmiin ovat olleet toimivia työmuotoja. Vanhemmat painottivat erityisesti matalan kynnyksen ja ennaltaehkäisevän tukimuodon tärkeyttä. Useita vanhempia pohditutti myös se, mistä he olisivat voineet pyytää apua, mikäli päivähoidon perhetyötä ei olisi ollut tarjolla.

Koen tärkkeeks kaikinpuolin, ja kaikille muillekin tärkkeeks ketä nyt muita immeissii on ketkä tarvii. Todella tärkkee asia että tuommosta on olemassa. (H1)

Mää mietin et mihinkäs me oltais sit otettu meijän tilanteessa yhteyttä, et mitä kautta me oltais sit lähetty viemään sitä asiaa etteenpäin. (H2)

Ja just se, että ei tarvii olla mikään elämää suurempi juttu, että pystyy ottamaan yhteyttä. (H5)

Vanhemmat korostivat päivähoidon perhetyön merkityksellisyyttä myös siinä mielessä, että palvelu keskittyy selkeästi perhetyön tehtävään ja tukea on saatavilla oikea-aikaisesti. Osa vanhemmista pohti päivähoidon perhetyön roolia myös suhteessa neuvolaan. Vanhemmat kuvasivat, että harvakseltaan järjestettävien neuvolakäyntien vuoksi neuvolasta on haastavaa saada tukea oikeaan aikaan.

Ja nekin neuvolat on niin harvoin, et sieltä on kyllä vaikeeta saada apua just silloin kun tarviis. Eihän siinä pääse sen neuvolatäin kans tavallaan silleen edes tutuks. (H4)

...tai olis varmaan otettu ne ongelmat ihan tosissaan neuvolassakin, jos olis jotenki silleen osannu tunkea sitä asiaansa paremmin esille, mutta ainakin tosta päivähoidon perhetyöstä tiesi, että sieltä on tullut se työntekijä ihan niinku oikeasti kuuntelemaan mitä asiaa mulla on, ja et on aikaa ja kiinnostusta sitten hoitaakkin niitä asioita sitten eteenpäin. (H5)

Kaikki vanhemmat ilmaisivat saaneensa päivähoidon perhetyöstä tukea omaan jaksamiseensa. Päivähoidon perhetyöntekijän kanssa käydyt keskustelut ja mahdollisuus omien ajatusten ja tuntojen käsittelyyn on koettu voimaannuttavaksi. Esille nousi, että perhetyöntekijän kanssa keskusteleminen on auttanut vanhempia jäsentämään omia ajatuksiaan sekä avannut uusia näkökulmia ja ajatuksia.

...se keskusteleminen ja omien tuntojen purkaminen perhetyöntekijälle on kyllä tavallaan niinku voimaannuttanu silleen. Sitä mie oon miettiny et se on ehkä niinku oikkee sana. (H3)

..se ei ollut sit kuitenkaan vaan se pika-apu siihen yhtteen pikku ongelmaan, vaan näkökulman muutos koko siihen äitiyteen. (H5)

Vanhemmat kokivat saaneensa päivähoidon perhetyöntekijältä vahvistusta, kannustusta ja rohkaisua heidän ajatuksilleen ja toiminnalleen. Moni vanhemmista oli kokenut erityisen voimaannuttavaksi ja itsetuntoa vahvistavaksi saada tunnustusta omalle toiminnalleen vanhempiana. Vanhemmat kuvasivat, että varmuuden lisääntymisen myötä myös heidän toimintansa vanhempiana on tullut määrätietoisemmaksi. Lähes kaikilla vanhemmilla oli kokemus, että päivähoidon perhetyöntekijältä saadut käytännön neuvot ja vinkit ovat tuoneet sujuvuutta arkeen ja toimintaan lapsen/lasten kanssa.

Sitä on saanu itellesä voimavaroja lissää ja tietysti uussii ajatuksii ja vinkkejä toimimiseen lapsen kanssa ja ihan arkkiisiin asioihin. On ruvennu tekemään kaikkee semmosta jota ei oo aikasemmin muistanu tai jaksanu ruveta toteuttamaan. (H1)

On saanu siihen ommaan vanhemmuuteen sitä tukkee, et tekkee niitä oikeita ratkasuja ja näinikkään. On saanu vahvistusta siihen et ossaan minä nää omat lapseni kuitenkin sit hoittaa ja kasvattaa. (H2)

Ja jotenki sitä sitten näki nekin asiat mitkä on ihan hyvin. (H3)

Vanhemmat ajattelevat lasten hyötyneen päivähoidon perhetyöstä välillisesti. Vanhempien hyvinvoinnin lisääntyminen on tukenut myös lapsen hyvinvointia. Useiden vanhempien kokemuksissa kiteytyi, että voimavarojen vahvistuminen ja omien ajatusten jäsentyminen on tuonut selkeyttä ja määrätietoisuutta omaan toimintaan vanhempana. Päivähoidon perhetyöhön hakeutumisen taustalle on liittynyt usein jokin huoli. Vanhemmat kokevat saaneensa palvelusta tukea ja helpotusta huolenaiheisiinsa.

No mie luulen, et ehkä ite on ollu jotenki silleen vähän selkeämpi, kun on ollut selkkeempi olo. (H3)

No siis varmaan sillä tavalla välillisesti, että sitten kun vanhemmat voi paremmin niin sitten lapsetkin voi paremmin. (H6)

Kyllähän ne huolenaiheet on ehottomasti vähentynyt. (H5)

Vanhemmat ovat saaneet päivähoidon perhetyöntekijöiltä tietoja lapsiperheille järjestettävästä toiminnasta (mm. kolmannen sektorin palveluista) sekä palveluohjausta Joensuun kaupungin tarjoamiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kaikki vanhemmat ilmaisivat, että päivähoidon perhetyöntekijältä saadut vinkit ja palveluohjaus ovat olleet hyödyllisiä ja tarpeellisia. Kaksi vanhemmista on osallistunut myös vanhemmille tarkoitettuun Mie ite -vertaisryhmään. Ryhmää pidettiin onnistuneena ja toimivana. Vanhemmat kokivat erityisen tärkeäksi sen, että ryhmä mahdollisti oman tarinan jakamisen sekä ajatusten ja kokemusten vaihtamisen toisten vanhempien kanssa. Vanhemmat korostivat vertaisuuden kokemuksen tärkeyttä. Vanhempien mukaan on ollut huojentavaa huomata, etteivät he ole yksin kaikkine haasteineen ja huolineen, ja on olemassa muitakin vanhempia jotka voivat olla samantyyppisissä tilanteissa. Vertaisryhmä on mahdollistanut myös tutustumisen lähialueen toisiin lapsiperheiden vanhempiin.

Tuommosista kerhoista ja muusta vastaavasta sitä on sitten lasta aatellen saanu tiettoo ja ittellekin, semmosen ihan tavan juttelun kautta, mitä ei nyt ite muuten niinku törmäis ellei sitä ite tajuis hakkee. (H1)

Oon apua saanut, ja on ohjattu eteenpäin, jos on tarpeelliseksi katsottu. (H4)

No siinä oli tietyllä tapaa semmonen vertaistuki, että siellä pysty sitten pohtii just näitä, et miten oot toiminut tässä tilanteessa jos meidän lapsi tekkee näin. Et jos on ollu vaikka jottain tämmösiä hankalia juttuja, niin pysty niinku silleen avoimesti kerttomaan, et ei niinku millään tavalla sitten lytätty siinä. Et jos sano, et mulla se muuten joskus vähän kilahtaa ja näinikkään, niin siellä oli joku muukin, joka nyökytteli, että niin mullakkii. (H2)

7.3 Päivähoidon perhetyö osana päivähoitopalveluita

Vanhemmat pitävät tärkeänä, että päivähoiton perhetyötä tarjotaan osana päivähoitopalveluita. Vanhemmat korostivat erityisesti palveluun hakeutumisen helppoutta ja leimaamattomuutta. Palvelun kuuluminen päivähoitopalveluihin oli madaltanut vanhempien kynnystä hakeutua palvelun piiriin. Vanhempien mukaan palvelu tuntuu turvalliselta ja normaalilta, koska sitä toteutetaan päivähoiton kontekstissa. Moni vanhemmista pohdiskeli päivähoiton perhetyötä suhteessa lastensuojelun perhetyöhön. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että päivähoiton perhetyö ei linkity lastensuojelupalveluihin. Useat vanhemmista toivat esille lastensuojeluun liittyviä pelon ja epäilyksen tunteita.

Silleen kuulluu kyllä ihan tää perhetyöntekijä, vois sannoo että päivähoiton kalusttoon. Ja pitäs kyllä kuulua ihan automaattisesti. Kun tähän on nyt tämmönen kodinomainen ja turvallinen homma. Lastensuojelun puoli kun on sosiaalialan huoltotila, ja jotenki tuntuu että siellähän joutus väkisinkin miettimään kaikkia sanojiaan. (H1)

Mutta et jus tuo kynnys siihen, että jonkun kanssa uskaltaa ruveta jostain ongelmista juttelemaan, ilman että pitää mennä tosiaan jonnekin tuonne sosiaalipuolelle ja että heti leimataan jos joku vaikka tuttava sattuu näkemään tai jotakin. Et kun se tapahtuu noin tuolla tuommosissa päivähoiton ympyröissä, niin eihän siellä varmaan kukaan niinku sitä semmosena ota, et nyt on tuo äiti pimahtanut tai jotakin. (H4)

On tärkeätä, et se on semmonen matalan kynnyksen paikka, että ei tarviis perheiden mennä siihen lastensuojeluilmoitukseen asti, ennen kun saa apua. (H6)

Vanhemmat ilmaisivat, että perheiden tukemiseen keskittyvä työ on tervetullut lisä päivähoidon rinnalle. Osa vanhemmista toi esille, että vanhemmuuden haasteisiin liittyvistä asioista ei tule keskusteltua päivähoidon perushenkilöstön kanssa. Vanhemmat pohtivat tämän johtuvan mm. päiväkodin työntekijöiden työvuoroihin liittyvistä seikoista sekä työntekijöiden vaihtuvuudesta. Osalla vanhemmista oli myös ajatus, että perheiden tukeminen ei varsinaisesti edes kuulu päivähoidon perustehtäviin.

En ois alunperin aatellu et päivähoidon kautta ois mahdollista saada mittään tämmöstä tukea koko perheelle. Et jotenki sitä ajatuksissaan aina pitää päiväkodin ja perheet ihan erillään. Et silleen tää on kyllä tosi tarpeellinen palvelumuoto päivähoidon lisänä. (H5)

No jotenki mie en silleen hirveesti oo edes sen lapsen oman päivähoitajan kanssa ollu tekemisissä...et siellä on ollut aika usein aika joku muu sitten antamassa lasta. No mut en mää kuitenkaan sitä kautta, siis niiden päiväkodin työntekijöiden kautta mittään apua saanut niinku ommaan jaksamiseen tai semmosseen. (H4)

Päivähoidon perhetyöntekijä on ollut mukana päiväkodilla käytävissä VASU-keskusteluissa neljän haastateltavan kanssa. Perhetyöntekijän osallistuminen VASU-keskusteluihin on koettu positiivisena asiana. Vanhemmat toivat esille, että perhetyöntekijän läsnäolo on rikastuttanut keskustelujen sisältöä ja moniäänisyyttä tuomalla keskusteluihin näkökulmia myös perhetyön viitekehyksestä.

..se varmaan niinku anto sille keskustelulle niinku enemmän ulottuvuutta, sillä tavalla jotenki. Se ehkä laajensi sitä. (H4)

7.4 Päivähoidon perhetyöntekijän merkitys

Kaikki vanhemmat kuvasivat päivähoidon perhetyöntekijöitä ammattitaitoisiksi, myötätuntoisiksi ja lämminhenkisiksi. Työntekijöitä on ollut helppo lähestyä, ja keskusteleminen heidän kanssaan on tuntunut luontevalta. Perhetyöntekijöiden ammattitaitoisuus ja miellyttävä persoona on edesauttanut luottamuksellisen suhteen rakentumista ja hälventänyt jännitteitä avautua omista henkilökohtaisista asioista.

Kyllä se viimestään se epäileväinen ja jännittynyt olo siinä ekan kerran aikana hävisi, kun huomasin että on pätevä henkilö kenen kanssa keskustelen. Että se tosiaan auttoi paljon se ite persoona kenen kanssa juttelin. (H5)

Hän on hyvin tämmöinen ihmisläheinen ja sellanen lämmin ja myötätuntonen. (H6)

Vanhemmat kuvasivat, että päivähoidon perhetyöntekijöiden kanssa on voinut keskustella avoimesti, ja käsitellä myös kipeiltä tuntuja asioita. Vanhemmat kokevat tulleen aidosti kuulluksi ja heille on mahdollistettu oman tarinan kertominen. Työntekijöiden kanssa työskenteleminen on tuntunut vanhemmista turvalliselta ja luottamukselliselta. Perhetyöntekijöiden kanssa on voinut ottaa puheeksi asioita ilman pelkoa arvostelusta tai tuomitsemisesta.

...koko ajan semmosta molemminpuolista on ollu se keskustelu. (H1)

Että mun mielestä se on ollut hirmu avoin ja toimiva, et on voinu niinku sannoo niitä omia huonoja tunteita ja tämmösiä näinikkäänsä, ilman että olis tarvinu pelätä millään tavalla. Ja sitten on tietysti hirmu asiantuntevia olleet, kun on tietysti kokemusta. Niin sit semmonen tietynlainen luottamus tuli ihan heti. (H2)

Niin, että hyö on kyllä oikeesti semmosia, että voi sannoo niinku että ei tunne kysyvänsä jottain hölmöä, tai et voinkohan mie nyt tämmöstä kyssyy, ja et mitähän ne nyt ajattellee. Et ei oo tullu sellasta. (H4)

7.5 Vanhempien kehitysideat päivähoidon perhetyöhön

Vanhemmat korostivat, että päivähoidon perhetyöstä tulisi tiedottaa tehokkaammin. Vanhempien mukaan päivähoidon perhetyön näkyvyyttä voisi lisätä kertomalla palvelusta enemmän päivähoidon kentällä. Vanhemmat toivoivat, että päivähoidon työntekijät tiedottaisivatkin palvelusta aktiivisemmin. Tehokkaampaa tiedottamista toivottiin myös neuvolasta. Esille nousi, että päivähoidon perhetyön määrittelemiseen kaivataan selkeyttä. Monilla oli kokemus siitä, että palveluun hakeutumisvaiheessa heille oli ollut hieman epäselvää millaisesta palvelusta on kyse. Vanhemmat ehdottivat, että palvelusta tiedotettaessa annettaisiin enemmän käytännön esimerkkejä siitä, millaisiin tilanteisiin päivähoidon perhetyöstä voi pyytää apua. Monen vanhemman mukaan olisi tärkeää tuoda esille myös se, että palvelusta ei koidu

perheelle ikäviä seurauksia. Tämän arveltiin madaltavan vanhempien kynnystä pyytää apua.

Ilmmeisin olis tietysti että päiväkodin puolelta tiedotettas tästä. Neuvoloitten tulis kanssa tiedottaa tästä palvelusta. (H1)

Mut tosiaan et se olis niinku reilusti esillä ja just vois olla vaikka jotain esimerkkitilanteita, että kerrottas milloin voidaan ottaa yhteyttä. Ja just sitten sitä, että siitä ei tavallaan seuraa just mitää, et joutuu silmätikuksi tai jotakin, et päiväkodin henkilökunta kyttää et miten niillä nyt menee. (H6)

Osa vanhemmista toivoi, että päivähoidon perhetyöntekijät osallistuisivat enemmän päiväkodin arkeen. Vanhemmat esittivät, että päivähoidon perhetyöntekijät voisivat olla tavattavissa päiväkodilla useammin. Tämä tarjoaisi vanhemmille mahdollisuuden tutustua perhetyöntekijöihin. Vanhemmat arvelivat, että entuudestaan tuttuun työntekijään voisi olla helpompi ottaa yhteyttä. Yksi vanhempi toi esille, että perhetyöntekijät voisivat järjestää myös omia vanhempainiltoja, jossa päiväkodin henkilöstö ei olisi paikalla. Päivähoidon perhetyöntekijöiden oma vanhempainilta saattaisi mahdollistaa erilaisen keskustelun syntymistä.

...että jos he kävis joskus muutenkin siellä päiväkodilla. Ihan jonain päivinä vaan, et se vois saada aikaan sen, et uskaltas tulla juttusille nekin vanhemmat, jotka ei siellä vanhempainillassa kehtaa ehkä sit pyytää sitä apua. (H3)

Niin sit mää mietin että semmonenkin vois olla, että ois sit semmonen vanhempainilta, jossa olis ne vanhemmat ja päivähoidon perhetyöntekijät, mut et en mää näe et tarviisko sit välttämättä olla sit sen päiväkodin henkilökuntaa paikalla. Et mää mietin sitä ite silloin, ja juttelinki silloin siellä yhen vanhemman kanssa, et tulisko siitä vähän toisenlainen siitä keskustelusta jos siellä ei oookkaan sit päiväkodin henkilökunta mukana. Et se saattas olla semmonen jota vois ehkä kokeilla. (H2)

Yksi vanhempi toi esille myös ajatuksen, että päivähoidon perhetyöntekijät voisivat järjestää vanhemmille tarkoitettua ryhmämuotoista toimintaa yhteistyössä päivähoidon henkilöstön kanssa. Näin toimintaan saataisiin yhdistettyä näkökulmia sekä varhaiskasvatuksesta että perhetyöstä.

...et voisko siellä päiväkodilla olla jotain ryhmiä. Ihan niinku mitkä pyöris siellä päiväkodilla tai siis silleen et se tulis se molempien näkökulma silleen aina siihen siis sekä päivähoidon henkilöstön että perhetyön. (H3)

Kaikki vanhemmat pohtivat päivähoidon perhetyön resurssien riittävyyttä. Vanhemmat olivat huolissaan siitä, pystyykö kaksi työntekijää vastaamaan kaikkien tuentarvitsijoiden tarpeeseen. Esille nousi vanhempien ajatus siitä, että päivähoidon perhetyöntekijöitä tarvitaan kenties tulevaisuudessa lisää. Vanhempien huoli palvelun jatkuvuudesta välittyi selvästi. Vanhemmat pohtivat myös Joensuun kaupungin taloudellisen tilanteen vaikutuksia palveluun.

Ainakkii että vähimmäisvaatimuksena pitämällä kysseisen rahoitusta yllä, että säilyy edes tämä työntekijämäärä. Työntekijöitä mielellään lissää, tietysti mikäli se vaan on mahdollista. Tuentarvihtijoita on varmasti vaikka millä mitalla. (H1)

Toivottavasti hyö saa tehdä sitä työtänsä ja että palvelu jatkuisi tulevaisuudessakin. Toissaalta sitten taas miettii myös sitä, että miten ne taloudelliset resurssit taas kaupungilla riittää, niin sitä aina ajattellee myöskin niitä. (H2)

Enemmänki vois olla tarjolla tämmöstä palvelua kyllä. Kyl se voi olla tulevaisuudessa et tarvitaan useampi työntekijä kyllä sinne. Koska ongelmat ja koko maailma muuttuu, niin vanhemmatki tarvii eri tavalla tukee. (H3)

8 Pohdinta

8.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuoda esille päivähoidon perhetyön asiakkaiden eli lasten vanhempien kokemuksia palvelusta. Tuloksista ilmenee, että päivähoidon perhetyöstä on haettu tukea monenlaisiin perhe-elämän haasteisiin ja huoliin. Tuen tarpeet ovat liittyneet omaan jaksamiseen, arjen haasteisiin, kasvatuskysymyksiin sekä haasteellisiin elämäntilanteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön (2004, 98) mukaan alle kouluikäisten lapsiperheiden tuen tarpeissa esiintyykin usein tämältyyppisiä piirteitä.

Opinnäytetyöni tutkimukseen osallistuneiden päivähoidon perhetyön asiakkaiden perherakenteet olivat moninaisia. Omaan vanhemmuuteen tukea ovat kaivanneet niin yksinhuoltajat kuin ydinperheet, suurperheet sekä yhden lapsen perheet. Vanhemmuuteen ja perhe-elämään liittyvät tuentarpeet voivat

siis koskettaa kaikentyyppisiä perheitä. Usein puhutaan yksinhuoltajuuden haasteista, mutta opinnäytetyöni tutkimustuloksissa yksinhuoltajuus ja sen tuomat haasteet eivät korostuneet. Kekkosen (2004, 3) mukaan jokaisessa lapsiperheessä voidaan kohdata vanhemmuuteen liittyviä huolenaiheita ja haasteita. Päivähoidon perhetyöllä on vastattu erilaisiin lapsiperheiden tuentarpeisiin. Tämä edellyttää työntekijöiltä monipuolista ja vankkaa osaamista. Rönkkö ja Rytönen (2010, 166) painottavatkin perhetyöntekijän valmiuksia kohdata monenlaisia tilanteita ja perheitä.

Vanhemmat pitävät päivähoidon perhetyötä tärkeänä ja hyödyllisenä lapsiperheiden tukimuotona, ja se on vastannut hyvin heidän tarpeisiinsa. Kylliön (2012, 36) tuloksissa on havaittavissa samoja piirteitä. Vanhemmat ovat saaneet päivähoidon perhetyöstä tukea vanhemmuuden voimavarojen vahvistumiseen. Perhetyöntekijän kanssa käydyt keskustelut ovat auttaneet vanhempia jäsentämään omia ajatuksiaan sekä tuoneet uusia näkökulmia vanhemmuuteen. Käytännön vinkeistä ja neuvoista on ollut hyötyä kasvatustehtävässä ja perheen arjessa. Myös Huiskon (2006, 35–37) tuloksissa on havaittavissa samankaltaisia ilmiöitä. Vanhemmat ovat kokeneet voimaannuttavaksi saada hyväksyntää ja tunnustusta omalle toiminnalleen vanhempina. Voimavarojen ja varmuuden lisääntyminen on tuonut vanhemmuuteen selkeyttä ja määrätietoisuutta. Hokkasen (2009, 334) mukaan voimaantumisen tavoitteena onkin vaikuttaa positiivisesti ihmisen itsetuntoon ja toimijuuteen.

Vanhemmat kuvasivat, että Mie ite -vertaisryhmä on mahdollistanut keskustelun ja ajatusten vaihdon toisten vanhempien kanssa. Vertaisuuden kokeminen on ollut tärkeää. Vanhemmista on ollut eheyttävää havaita, etteivät he ole yksin huolineen ja ongelmineen. Vertaisryhmä on poikinut myös uusia tuttavuuksia ja verkostoja perheille. Haarasen (2012, 8, 60) väitöskirjan tutkimustuloksista on havaittavissa samankaltaisia ilmiöitä.

Päivähoidon perhetyöllä on tärkeä rooli myös palveluohjauksen suhteen. Perheet ovat saaneet tarpeen mukaan palveluohjausta sekä vinkkejä muista lapsiperheiden toiminnoista. Vanhemmat kokivat palveluohjauksen ja tiedon

saamisen tärkeäksi ja tarpeelliseksi. Järvisen ym. (2012, 22) mukaan on ehdottoman tärkeää, että perheille tarjotaan tietoa myös muista palveluista, joista heille voisi olla hyötyä. Myös Uusimäen (2005, 106) tutkimustuloksista ilmenee tiedonvälittämisen ja palveluohjauksen merkityksellisyys.

Vanhempien kokemuksissa korostui, että päivähoidon perhetyöntekijää pidetään tervetulleena resurssina päivähoidon perushenkilöstön rinnalle. Vanhemmuuden ja perhe-elämän haasteista keskusteleminen päivähoidon perushenkilöstön kanssa voi tuntua luonnottomalta tai haasteelliselta. Uusimäen (2005, 133) tutkimuksen mukaan päivähoidon tehtävä ei suoranaisesti suuntaudu perheisiin ja sen pääasiallisena tehtävänä on keskittyä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Opinnäytetyöni tuloksista on nähtävissä, että haastattelemillani vanhemmilla oli samankaltaisia ajatuksia. Vanhemmilla oli ajatus, että perheiden tukeminen ei varsinaisesti kuulu päivähoidon työntekijöiden perustehtäviin. Paavola ym. (2010, 3) korostavat, että lapsiperheiden peruspalveluiden täytyy pystyä tarvittaessa vastaamaan lapsiperheiden erityisen ja kohdennetun tuen tarpeisiin. Peruspalvelut ovatkin keskeisessä roolissa varhaisen ja ennaltaehkäisevän tuen tarjoajina. Edellä mainitut ilmiöt tukevatkin ajatusta, että perhetyön rantauttaminen päivähoidon kontekstiin on tarpeen, mikäli päivähoitopalveluissa pyritään vastaamaan perusteellisesti vanhemmuuden huoliin liittyviin tuentarpeisiin.

Opinnäytetyöni tuloksista on nähtävissä, että vanhemmat pitävät ennaltaehkäisevää näkökulmaa ja matalan kynnyksen periaatetta päivähoidon perhetyön tärkeimpinä elementteinä. Vanhemmat painottivat, että palvelun tarjoaminen osana lapsiperheiden peruspalvelua, eli päivähoitoa, madaltaa kynnystä pyytää apua. Keskeistä on ollut myös se, että palveluun on voinut hakeutua pieniltäkin tuntuvien huolien vuoksi. Perhetyön tarjoaminen osana päivähoitopalveluita tuo myös turvallisuuden tunnetta eikä leimaa. Sosiaalipuolen palvelut, kuten lastensuojelu, aiheuttivat vanhemmissa epäilyksen ja pelon tunteita. Myös Huiskon (2006, 39) ja Uusimäen (2005, 52, 64, 124) tuloksista on nähtävissä samankaltaisia ilmiöitä. Vanhempien mukaan päivähoidon perhetyöntekijöitä on ollut helppo lähestyä heidän persoonien vuoksi. Työntekijöiden lämminhenkisyys ja myötätuntoisuus ovat

mahdollistaneet turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin syntymisen. Vuorovaikutus työntekijöiden kanssa on koettu avoimeksi ja dialogiseksi. Kylliön (2012, 37) ja Uusimäen (2005, 82–83) tulokset perhetyöntekijän persoonan merkityksestä ovat samankaltaisia.

Kehittämisenäkökulmina vanhemmat toivat esille, että lapsiperheitä tulisi tiedottaa päivähoidon perhetyöstä aktiivisemmin. Tiedottamisessa vanhemmat peräänkuuluttivat etenkin päivähoidon ja neuvolan työntekijöiden aktiivisuutta. Tiedottamisen lisäksi kaivattiin myös selkeyttä päivähoidon perhetyön tehtävien määrittelyyn. Vanhemmat kokivat, että olisi oleellista kertoa millaisissa tilanteissa päivähoidon perhetyöntekijöihin voi ottaa yhteyttä, ja millaisesta palvelusta on kyse. Myös Huiskon (2006, 38) tutkimustuloksissa nousee esille, että päivähoidon perhetyöstä ja sen sisällöstä tulee tiedottaa tehokkaammin. Vilénin ym. (2010, 41) mukaan omien huolenaiheiden esiintuomiseen voi varsin usein liittyä pelkoja lokeroiduksi tulemisesta ja tuomitsemisesta. Tulosten mukaan näyttäisikin olevan tärkeää, että palvelusta tiedotettaessa korostetaan päivähoidon perhetyön normaaliuden ja leimaamattomuuden periaatteita.

Vanhemmat toivoivat, että päivähoidon perhetyöntekijät osallistuisivat enemmän päiväkodin arkeen. Vanhemmat ehdottivat, että perhetyöntekijät voisivat olla tavattavissa päiväkodilla muulloinkin kuin vanhempainiltoina. Perhetyöntekijöiden näkymisen päiväkodin arjessa ajateltiin madaltavan vanhempien kynnystä pyytää apua.

Tuloksissa korostui vanhempien toive tärkeän ja hyödyllisen palvelun jatkumiselle. Kuten Uusimäenkin (2005, 106–107) tuloksissa, opinnäytetyöni tuloksista on nähtävissä vanhempien ajatuksia perhetyön tarpeen ja tarjonnan kohtaamattomuudesta. Huiskon (2006, 41) tutkimuksen mukaan myös päivähoidon työntekijät toivovat, että perhetyöntekijöiden määrää lisättäisiin päivähoidon kentällä. Vanhemmat pohtivat, että kahden päivähoidon perhetyöntekijän on haasteellista vastata alueen lapsiperheiden tuentarpeisiin, ja tulevaisuudessa perhetyöntekijöitä tarvittaisiin varmasti enemmän. Esille nousi selkeästi myös vanhempien huoli palvelun jatkumisesta.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tuomen (2008, 145–146) mukaan tutkimusta tehdessä tulee noudattaa ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta. Tutkittavalle ei saa koitua vahinkoa, eikä tutkittavaa saa loukata. On tärkeää, että jokainen tutkittava saa riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen tavoitteista. Tutkijan tulee muistaa korostaa vastaamisen vapaaehtoisuutta. Tietoja käsitellessä tärkeimmät näkökulmat ovat ehdottomasti luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja ei saa luovuttaa ulkopuoliselle ja niitä tulee käyttää vain luvattuun tarkoitukseen. Kuvasin opinnäytetyöni toteutusta ja tarkoitusta lyhyesti vanhemmille jaetussa saatekirjeessä (liite 3). Koin tärkeäksi, että vanhemmilla olisi jonkinlainen käsitys opinnäytetyöstäni jo siinä vaiheessa, kun heiltä kysytään halukkuutta osallistua haastatteluun ja lupaa luovuttaa yhteystietonsa minulle. Saatekirjeessä korostin myös tietojen luottamuksellista käsittelemistä ja nimettömyyttä.

Ennen haastattelujen sopimista hankin tutkimusluvan (liite 2) opinnäytetyölleni Joensuun kaupungin päivähoiton johtajalta. Soittaessani vanhemmille korostin haastatteluihin osallistumisen vapaaehtoisuutta, ja kerroin lisää opinnäytetyöstäni. Havaitsin, että monelle vanhemmalle oli erityisen tärkeää saada kuulla mihin ja miten tuloksia tullaan hyödyntämään. Samalla kerroin, että tulen nauhoittamaan haastattelut jotta se ei tule kenellekään epämiellyttävänä yllätyksenä. Korostin, että nauhoitteet, muistiinpanot ja litteroitu aineisto tulevat vain minun käyttööni, ja ne tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua. Ennen haastattelujen aloittamista kertosin vielä osallistumisen vapaaehtoisuuden periaatteen, tutkimuksen tarkoituksen sekä toteuttamisen käytännöt. Näin varmistuin siitä, että jokainen haastateltava ymmärtää mihin lupautuu. Pyysin vanhempia lukemaan ja allekirjoittamaan suostumuslomakkeet (liite 8) siitä, että voin hyödyntää haastatteluja opinnäytetyössäni. Esitin vanhemmille myös opinnäytetyöni tutkimusluvan.

Eettistä pohdintaa aiheutti se, että päivähoiton perhetyöntekijät auttoivat minua kohderyhmän hankinnassa. Haastateltavien hankinta ilman perhetyöntekijöiden apua olisi kuitenkin ollut hyvin haasteellista. Tuomen (2008, 146) mukaan

tutkijan tulee varmistaa, että luottamuksellisuus ja luvattu anonymiteettisuoja säilyvät myös tuloksia julkaistaessa. Tutkittavat eivät siis saa olla tunnistettavissa tuloksista. Kiinnitin erityistä huomiota siihen, että vanhempien henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa. Tämä rajoitti jonkin verran vanhempien alkuperäisten ilmauksien käyttämistä opinnäytetyöni tulososiossa. Työssäni hyödynsin vain sellaisia ilmauksia, joista ei voi päätellä vastaajan henkilöllisyyttä.

Laadullisen tutkimuksen arviointi perustuu pitkälti koko tutkimusprosessin arviointiin. Tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus onkin tärkeässä roolissa luotettavuuden suhteen. Luotettavuutta lisää, että tutkija on kuvannut tarkasti miten aineisto on koottu ja analysoitu. Lukijaa ajatellen on tärkeää, että tutkimuksen kulku on kuvattu perusteellisesti. Se lisää tutkimustulosten ymmärrettävyyttä ja mahdollisuuksia arvioida tutkimuksen tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.) Panostin opinnäytetyöni prosessin dokumentointiin kirjaamalla ylös päiväkirjaani koko prosessin vaihe vaiheelta. Opinnäytetyössäni pyrin kuvaamaan tutkimuksen kulkua mahdollisimman tarkasti. Olen havainnollistanut teemoittelua ja aineiston analyysipolkua myös esimerkkien avulla jotka löytyvät liitteistä 6 ja 7.

Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 185) mukaan aineiston hyvä laatu sekä huolellinen ja yhdenmukaisuutta noudattava litterointi lisäävät laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Suunnittelin haastattelurungon yhteistyössä päivähoidon perhetyöntekijöiden kanssa tutkimuskysymyksen huomioon ottaen. Lisäksi hyödynsin teemahaastattelurungon suunnittelemisessa myös aiheeseen liittyvää teoretietoa. Aineiston tallentamiseen käytin korkealaatuista nauhuria, jonka toimivuuden testasin ennen haastatteluita. Litteroin jokaisen haastattelun sanatarkasti ja samaa periaatetta noudattaen. Vanhempien alkuperäisiä ilmauksia pelkistäessäni olin huolellinen, että ilmauksien merkitys ei muuttunut. Tulosten luotettavuuden tueksi olen esittänyt tulososiossa vanhempien alkuperäisiä ilmauksia aineistosta.

Hyvän tieteellisen käytännön toteuttamisen periaatteiden mukaisesti tutkijan tulee huomioida asianmukaisesti ja kunnioittaen muiden tutkijoiden aiemmat työt ja saavutukset. Aiemmille tutkimuksille ja saavutuksille tulee antaa arvoa ja

merkitys omassa tutkimuksessaan ja sen tuloksia julkaistaessa. Tutkijan vastuuseen kuuluu huolehtia myös asianmukaisesti toteutetusta lähdeviittausmenettelystä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Moilasen ja Räihän mukaan tutkimuksen analyysia, tulkintaa ja johtopäätöksiä tehdessä on oleellista käydä vuoropuhelua muiden alaan liittyvien tutkimusten kanssa. Vastaavanlaisten ilmiöiden ja selitysten löytyminen muista tutkimuksista parantaa laadullisen tutkimuksen uskottavuutta. (Moilanen & Räihä 2001, 59, 61.) Opinnäytetyöni tulokset perustuvat kuuden vanhemman kokemuksiin joten tuloksista ei voi tehdä kattavia yleistyksiä. Tuloksista on kuitenkin nähtävissä samankaltaisia piirteitä suhteessa aiempaan tutkimustietoon ja teoriaan.

Hyödynsin aineiston analysoimisessa aiempaa tutkimus- ja teorian tietoa. Suhtauduin kunnioittavasti aiempaan tutkimustietoon ja huolehdin asiallisista lähdemerkinnöistä noudattaen Karelia-ammattikorkeakoulun lähdeviittauksen ohjeita. Teoreettisen viitekehyksen rakentamisessa olen pyrkinyt hyödyntämään lähteitä monipuolisesti ja harkiten.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta pohdittaessa keskeiseen osaan nousee myös puolueettomuuden periaate. Tutkijan tulisi aina pyrkiä kuulemaan ja ymmärtämään tiedonantajaa itseään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.) Tässä kohtaa pidin oleellisena sitä, etteivät omat ennakkooajatukseni, arvoni ja käsitykseni vaikuttaneet haastattelutilanteisiin. Tavoitteenani oli, että lähdän suorittamaan jokaista haastattelua ns. tyhjältä pöydältä ja mahdollistan haastateltaville oman tarinansa esiin tuomisen. Pyrin toimimaan haastattelijana neutraalisti, kiinnittämällä huomiota mm. kysymysten asetteluun, elekieleeni sekä reaktioihini.

8.3 Työn hyödynnettävyys ja jatkotutkimusidea

Opinnäytetyöni tavoitteena oli, että toimeksiantaja saa vanhempien kokemustietoa palvelusta. Asiakkaiden kokemustieto on toimeksiantajalle merkittävää, koska kyseessä on melko uusi palvelu ja siitä ei ole kerätty aiempaa kokemustietoa Joensuussa. Opinnäytetyöni mahdollisti päivähoiton

perhetyön asiakkaiden kokemusten näkyväksi tekemisen. Tuloksissa olen pyrkinyt tuomaan esille vanhempien kokemuksia mahdollisemman monipuolisesti. Tuloksista on nähtävissä myös vanhempien toiveita ja ajatuksia palvelun kehittämiseksi. Toimeksiantajan toiveena olikin, että opinnäytetyön tuloksia voitaisiin hyödyntää myös palvelun kehittämistä ajatellen.

Näkisinkin tärkeänä, että asiakkaiden kokemukset, näkökulmat ja kehittämistoiveet tulisivat näkyväksi myös kunnan päättäjätahoille. Opinnäytetyöni tarjoaa mahdollisuuden laajentaa tutkimusta asiakaslähtöiseen arviointiin perustuvalla BIKVA-mallilla. BIKVA-mallia hyödyntämällä tutkimusta voitaisiin laajentaa työntekijöille, johdolle ja poliittisille päättäjille. Krogstrupin (2004, 16) mukaan BIKVA-mallin pääasiallisena ajatuksena on, että asiakkaiden kokemuksia pidetään oleellisena ja hyödyllisinä ajatellen julkisen sektorin toiminnan kohdentamista. BIKVA-mallissa arviointiprosessia toteutetaan alhaalta ylöspäin ja sen kautta tavoitellaan vaikutuksia menetelmien kehittämistä ajatellen. Ajatuksena on, että asiakkaat arvioivat sosiaalityötä omien kokemustensa perusteella ja tulokset esitellään kenttätöntekijöille. Seuraavassa vaiheessa kenttätöntekijät pohtivat ryhmähaastattelussa asiakkaiden arvioiden perusteita sekä omaa toimintaansa. Asiakkaiden ja kenttätöntekijöiden näkemykset esitellään hallintojohdolle ja ryhmähaastattelun kautta hallintojohto pohtii edelleen syitä asiakkaiden ja työntekijöiden palautteeseen. BIKVA-mallin neljännessä vaiheessa asiakkaiden, kenttätöntekijöiden ja hallintojohdon haastattelujen kautta saatu palaute esitellään poliittisille päättäjille. Tavoitteena on, että poliittiset päättäjät arvioivat edellä mainittujen toimijoiden palautteiden syitä. Asiakkaiden kokemukset käynnistävät siis arviointi- ja oppimisprosessin kunnallisorganisaation muilla tasoilla. (Krogstrup 2004, 16.)

8.4 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu

Varhaiskasvatus ja perhetyö liittyvät voimakkaasti ammatillisiin intresseihini, joten koin opinnäytetyöni aiheen alusta asti hyvin mielenkiintoiseksi. Sosionomiopintojen aikana olen opiskellut varhaiskasvatuksen ja perhetyön vapaasti valittavia opintoja sekä suorittanut harjoitteluja päiväkodissa ja

lastensuojelun perhetyössä. Ennen opinnäytetyön aloittamista päivähoidon perhetyö oli minulle kuitenkin palveluna melko tuntematon. Koin tämän toisaalta haasteena, mutta toisaalta myös etuna. Tuntemattomampi aihe edellytti huolellista perehtymistä aiheeseen liittyvään teorian tietoon. Etuna pidin sitä, ettei minulla ollut palvelusta voimakkaita ennakkokäsityksiä, joka mahdollistikin objektiivisemmän suhtautumisen.

Opinnäytetyön tekeminen oli prosessina hyvin opettavainen. Opinnäytetyön aikana perehdyin päivähoidon perhetyön teoriaan sekä aiheeseen liittyvään aiempaan tutkimustietoon. Teoreettinen tieto, päivähoidon perhetyöntekijöiden kanssa käydyt keskustelut sekä asiakkaiden kokemusten ja näkökulmien kuuleminen mahdollisti monipuolisen ymmärryksen lisääntymisen päivähoidon perhetyöstä. Lisäksi teoreettinen tietämys ja näkökulmani varhaiskasvatuksesta ja perhetyöstä syventyivät merkittävästi. Tutkimuksen tekeminen oli oppimiskokemuksena merkityksellinen, ja lisäsi osaamistani niin teorian kuin käytännönkin tasolla. Opinnäytetyön tekeminen lisäsi osaamistani myös tiedonhankinnassa ja tieteellisen tekstin kirjoittamisessa.

Koin haastattelujen toteuttamisen ja asiakkaiden tarinoiden kuulemisen erittäin mielenkiintoisena vaiheena opinnäytetyössäni. Menetelmänä teemahaastattelu oli minulle entuudestaan melko vieras, joten opinnäytetyö tarjosi minulle mahdollisuuden oppia teemahaastattelusta sekä teoriassa että käytännössä. Vuorovaikutustilanteet asiakkaiden kanssa olivat erinomaisia oppimiskokemuksia myös asiakastyötä ajatellen.

Etenkin analyysivaiheessa tunsin oloni usein yksinäiseksi ja harmittelin päätöstäni yksin toteutettavasta opinnäytetyöstä. Tässä kohtaa parityöskentelystä olisi ollut apua, koska toisen kanssa olisi voinut vaihtaa ajatuksia ja pohdiskella mieleen nousseita asioita. Ohjaajaltani saatu tuki olikin tässä vaiheessa erityisen tärkeää, ja auttoi jäsentämään ajatuksiani. Yksin toteutettu työ oli kuitenkin kokonaisuudessaan tarkasteltuna oikea valinta. Se mahdollisti vapauden tehdä työtä oman aikataulun mukaisesti. Työn, opintojen ja opinnäytetyön tekemisen yhteensovittaminen oli aika ajoin haastavaa. Oman toiminnan suunnitteleminen, aikatauluttaminen sekä priorisointi ovat siis tulleet

jokseenkin tutuksi tässä reilun vuoden mittaisessa prosessissa. Jossakin vaiheessa koin tärkeäksi ottaa opinnäytetyöhöni myös hieman etäisyyttä ja antaa ajatusten hautua mielessäni. Siinäkin suhteessa oli hyvä, että olin varannut reilusti aikaa opinnäytetyön toteuttamiselle.

Opinnäytetyön tekeminen syvensi näkemystäni lapsiperheiden ennaltaehkäisevien tukimuotojen tarpeellisuudesta. Se sai minut pohdiskelemaan paljon myös päivähoidon roolia perheiden ja vanhemmuuden tukemisessa. Pohdinnan myötä näkökulmani sosionomin ydinosaamisen merkityksestä varhaiskasvatuksessa avartui. Näkisin, että vanhemmuuden haasteisiin ja huoliin vastaaminen päivähoidossa edellyttää varhaiskasvatuksen pedagogisen näkökulman rinnalle selkeästi myös sosiaalialan yhteiskunnallista näkökulmaa. Sosionomin asiantuntijuus lapsiperheiden parissa tehtävässä työssä tulisikin nähdä rikkautena varhaiskasvatuksen kentällä.

Lähteet

- Ahokas, P., Savolainen, J. 2013. Peruspalveluministeri siirtäisi lastensuojelun kunnilta sote-alueiden hoidettavaksi. Helsingin sanomat. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1376032750424> 10.8.2013.
- Ahtonen, A. 2013. Päivähoidon perhetyöntekijä. Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyö. Sähköpostiviesti. 17.10.2013.
- Airaksinen, R. 2013. Päivähoidon perhetyöntekijä. Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyö. Haastattelu. 14.5.2013.
- Eskola, J., Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö. 2013. Vanhemmuuden tukeminen Euroopassa. Tiivistelmä. <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2012/701/fi/1/EF12701FI.pdf> 17.10.2013.
- Forss, P., Vatula-Pimiä, M-L. 2009. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Haaranen, A. 2012. Realistinen arviointi lapsiperheiden vanhempainryhmistä. Muutokset perheen terveydessä ja vaikuttavuutta edistävät toiminnot. Kuopio: Hoitotieteen laitos. Terveystieteiden tiedekunta. Itä-Suomen yliopisto. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0968-8/urn_isbn_978-952-61-0968-8.pdf 8.9.2013.
- Heinonen, H., Väisänen, A., Hipp, T. 2012. Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. http://www.lskl.fi/files/1518/Miten_lastensuojelun_kustannukset_kertyvat.pdf 26.5.2013.
- Helminen, J. 2006. Onnen kehto vai kurjuuden alho? Suomalaisten lapsiperheiden arjen kurjistumisesta. Teoksessa: Helminen, J. (toim.). 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Jyväskylä: PS-Kustannus. 15–36.
- Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hokkanen, L. 2009. Empowerment valtaistumisen ja voimaantumisen dialogina. Teoksessa: Mäntysaari, M., Pohjola, A., Pösö, T. (toim.). 2009. Sosiaalityö ja teoria. Jyväskylä: PS-Kustannus. 315–334.
- Holm, P. 2000. Perhetyöntekijän asennoituminen. Teoksessa Laitila-Häggman, A. Ruskomaa, L., Eurasmaa, K. (toim.). Varhaista tukea lapsiperheille. Kokemuksia lapseperhe-projektin perhetyöstä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. RAY. Helsinki: paino Käpylä Print Oy. 41–43.
- Huisko, M-L. 2006. Päivähoidon perhetyön kehittäminen Kuokkalan alueella. Opinnäytetyö. Ylempi AMK-tutkinto. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/17879/TMP.objres.472.pdf?sequence=2> 13.3.2013
- Hujala, E. 2008. Mikä on varhaiskasvatuksen imago 2000-luvulla. Julkaisussa: Opetusalan ammattijärjestö OAJ. 2008. Varhaiskasvatus 2000-luvulla? Varhaiskasvatustalvet ja henkilöstön osaamisvaatimukset. Helsinki: Opetusalan ammattijärjestö OAJ.

- http://www.oaj.fi/pls/portal/docs/PAGE/OAJ_INTERNET/01FI/05TIEDOTTEET/03JULKAISUT/OAJ_VARH_KASV_ARTIK_08%5B1%5D.PDF 15.9.2013. 6–9.
- Ihalainen, J., Kettunen, T. 2006. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: WSOY.
- Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2012. Joensuun kaupunki. Varhaiskasvatus- ja koulutustoimi. 2012
- Junttila, H. 2004. Päivähoito lain näkökulmasta. Teoksessa: Keskinen, S., Virjonen, H. (toim.). 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi. 14–17.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M., Virolainen, A. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2007. Helsinki: Edita.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M., Virolainen, A. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2012. Helsinki: Edita.
- Kalliala, M. 2008. Varhaiskasvatuksen uusi suunta. Julkaisussa: Opetusalan ammattijärjestö OAJ. 2008. Varhaiskasvatus 2000-luvulla? Varhaiskasvatuspalvelut ja henkilöstön osaamisvaatimukset. Helsinki: Opetusalan ammattijärjestö OAJ.
http://www.oaj.fi/pls/portal/docs/PAGE/OAJ_INTERNET/01FI/05TIEDOTTEET/03JULKAISUT/OAJ_VARH_KASV_ARTIK_08%5B1%5D.PDF 1.10.2013. 19–22.
- Kaskela, M., Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalvelujen kehittäminen. Stakes, raportteja 281. Helsinki: Stakes.
- Koivunen, P.-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-Kustannus.
- Krogstrup, H.K. 2004. Asiakslähtöinen arviointi Bikva-malli. Hyvät käytännöt menetelmä -käsikirja. FinSoc Arviointiraportteja 1/2004. Helsinki: STAKES. <http://www.sosiaaliporssi.fi/File/8579b014-b4a9-4ddd-8f14-1a40136f2b2f/bikva.pdf> 15.10.2013.
- Kylliö, N. 2012. Päivähoidon perhetyöntekijä perheiden tukena. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Ylempi AMK-tutkinto. Tampereen ammattikorkeakoulu.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/52556/Kyllio_Noora.pdf?sequence=1 4.4.2013.
- Mie ite -ryhmät. Ohjaajan käsikirja.
http://www.socom.fi/mieite/mieite_ohjaajan_kasikirja.pdf 16.10.2013.
- Mikkola, P., Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.
- Moilanen, P., Räihä, P. (toim.). 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa: Aaltola, J. Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittevalle tutkijalle teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus. 44–67.
- Paavola, A., Honkavaara, P., Muuronen, K., Mäkinen, P., Tolonen, M., Varsa, M. 2010. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus. Lastensuojelun vaatimukset eri ammattiryhmien toimintatapoihin: Mikä toimii, mikä takkuu, mitä pitäisi kehittää? Lastensuojelun keskusliitto.

- http://www.lskl.fi/files/395/Ehkaisevan_lastensuojelun_kirjava_todellisuus.pdf 19.5.2013.
- Puroila, A-M. 2004. Vanhemmat ja ammattilaiset kohtaavat syntykö yhteistyötä? Teoksessa: Puroila, A-M. (toim.). 2004. Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 12. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. 4-21.
- Ruusuvuori, J., Tiittula, L. (toim.). 2005. Johdanto. Teoksessa: Ruusuvuori, J., Tiittula, L. (toim.). 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 9-21.
- Rönkkö, L., Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Rönkä, A., Kinnunen, U. Johdanto. Teoksessa: Rönkä, A., Kinnunen, U. (toim.). 2002. Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-Kustannus. 4-11.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Valtioneuvoston periaatepäätös. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf> 13.7.2013.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:14. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3578.pdf&title=Lastenneuvola_lapsiperheiden_tukena_fi.pdf 20.9.2013.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Sosiaali- ja terveystalvet. Päivähoito. Päivähoito on hoitoa, kasvatusta ja opetusta. http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveystalvet/sosiaaltalvet/paivahoito 5.9.2013.
- Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2005:4. Sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES, Opetushallitus, Suomen kuntaliitto, Lastensuojelun keskusliitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Suomen vanhempainliitto, Suomen evankelisluterilainen kirkko. PERHE-hanke. Perhepalvelujen kumppanuusohjelma. Helsinki. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3823.pdf&title=Perhe... 27.8.2013.
- Sosiaaliportti. 2009. Hyvät käytännöt. Varhaiskasvatuksen perhetyö. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/hyakaytanta/kuvaus/?Practiceld=8a7570a0-32b0-4bbe-8aac-84185c14b946> 8.3.2013.
- Sosiaaliportti. 2012. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. Sohvi-hanke käynnistyy. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/uutinen/sosiaalialanamkverkoston-ajankohtaista/sohvi-hanke-kaynnistyy> 13.5.2013.
- Stakes. 2005. Oppaita 56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino oy. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1> 9.3.2013.

- Tahvanainen, M. 2012. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointifoorumi 9.10.2012. Lapset ja perheet KASTE II -hanke, Terttu-hanke. <http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.php/~maakuntaliitto/Julkiset/Hyvinvointi/Hyvintointifoorumi2012/Terttu-hanke+Mervi+Tahvanainen+9.11.2012.pdf?folderId=~maakuntaliitto%2FJulkiset%2FHyvinvointi%2FHyvintointifoorumi2012&cmd=download> 18.5.2013
- Tamminen, T. 2000. Pienten lasten perheet tänään. Teoksessa: Häggman-Laitila, A., Ruskomaa, L., Eurasmaa, K.-I. (toim.). 2000. Varhaista tukea lapsiperheille. Kokemuksia Lapsiperhe-projektin perhetyöstä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. RAY. Helsinki: Paino Käpylä Print Oy. 7-9.
- Tapola-Tuohikumpu, S. 2005. Positiivisella diskriminaatiolla varhaista tukea. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Positiivisen diskriminaation hankekokonaisuuden (2001–2004) loppuraportti. Helsinki: SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja. http://www.socca.fi/files/152/Positiivisella_diskriminaatiolla_varhaista_tukea_tapola_tuohikumpu_2005.pdf 3.10.2013.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf 20.9.2013.
- Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. 2008. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.
- Uusimäki, M. Perhetyötäkö kaikki. 2005. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.
- Valtioneuvoston kanslia. 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf> 2.9.2013.
- Vilén, M., Leppämäki, P., Ekström, L. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY.
- Vilén, M., Hansen, M., Janhunen, T., Kytöpuu, K., Salo, S., Seppänen, P., Seppänen, S. & Tapio, N. 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa: M. Vilén, P. Seppänen, N. Tapio, R. Toivanen (toim.). Kohtaamisia lapsiperheissä: Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja. 9-59.
- Vuori, J., Nätkin, R. Perhetyön tieto ja kritiikki. Johdanto perhetyön muuttuvaan kenttään. Teoksessa: Vuori, J., Nätkin, R. (toim.). 2007. Perhetyön tieto. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. 7–38.

Toimeksiantosopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Joensuun kaupungin varhaiskasvatus- ja koulutustoiminta
Toimeksiantajan edustaja:	Anu-Helena Turtiainen
Osoite:	Niskakatu 1, 4krs, 80100 Joensuu
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	anu-helena.turtiainen@jnsi

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	505matemattikan koulutusohjelma
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	1100078 Pihla - Maria Suiku
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	pihla - maria.p.suiku@edu.pamk.fi

Toimeksiantajan sitoumukset

Opiskelijan sitoumukset

Tekemään opinnäytetyön yhteistyössä toimikuntajärjestön kanssa, ja luovuttamaan tuotoksen toimikuntajärjestön käyttöön viimeistään toukokuussa 2014.

Opinnäytetyön ohjaus PKAMK:ssa	
Ohjaaja(t):	Mina Pajunen & Kirsi Lindlöf

Opinnäytetyön julkisuus
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.

Allekirjoitukset	
Päiväys 17.12.2012	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Pintla-Maria Sulten P-M S
Päiväys 17.12.2012	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys [Signature] Anu-Maria Turbainen voply

Tutkimuslupahakemus

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Haen/haemme lupaa suorittaa opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus

Opinnäytetyön aihe: päivähoidon perhetyön asiakkaiden kokemuksia palvelusta

Tutkimuksen toteutuspaikka/-yksikkö:

Joensuun päivähoiton perhetyön asiakkaat (Asiakkaiden ohjaus haastatteluihin tapahtuu päivähoiton perhetuntek. tiimestä)

Tutkimuksen:

a) kohde/kohdejoukko: Joensuun päivähoiton perhetien asiakkaat (lasten vanhemmat)

b) aineiston keruumenetelmä: Yksilölliset teemahaastattelut

c) aineiston keruun ajankohta: huhtikuun 2013 - elokuun 2013

Opinnäytetyön ohjaaja/t:

Milla Pasanen

Kirsi Lindlöf

Työelämäohjaaja:

_____

9 / 4 2013

Piia M. Suika

Piia-Maria Suika

Myönnän tutkimuslupan

Joensuun 23.4.2013

Päivi Kiiski

*Tutkimuksen tekijää sitoo
vautuovelvollisuus.

LIITTEET:

- tutkimussuunnitelma
- toimeksiantosopimus

Saatekirje vanhemmille

Hei,

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä päivähoidon perhetyöhön liittyen. Opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia päivähoidon perhetyön asiakkaiden kokemuksia, odotuksia ja toiveita koskien palvelua.

Tiedonkeruu opinnäytetyöhöni tapahtuu haastattelemalla. Haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluina kesäkuun 2013 aikana. Haastatteluun menee aikaa noin 1-1,5 tuntia. Haastattelujen tuloksia tullaan hyödyntämään Joensuun kaupungin päivähoidon perhetyön kehittämisessä. Haastattelujen kautta nousseita tietoja tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Valmis opinnäytetyö julkaistaan kansallisessa Theseus-verkkokirjastossa, ja on siis luettavissa internetissä.

Lisää tietoa opinnäytetyöstäni ja haastattelusta voit kysyä tarvittaessa minulta. Sähköpostiosoitteeni on: pihla-Maria.P.Sulku@edu.karelia.fi

Yhteistyöterveisin

Pihla-Maria Sulku

Opiskelija, Karelia-ammattikorkeakoulu

Teemahaastattelurunko

Tutkimuskysymys: Millaisia kokemuksia asiakkailla on päivähoidon perhetyöstä

Taustatiedot

Perherakenne

Ketä perheeseen kuuluu?

Minkä ikäinen/ikäisiä lapsenne ovat?

Ovatko kaikki lapsenne päivähoidossa/kuinka kauan olleet päivähoidossa?

Päivähoidon perhetyöhön hakeutuminen ja työskentelyn aloitusvaihe

Lähtökohdat palveluun hakeutumiselle

Yhteistyö päivähoidon perhetyöntekijän kanssa

Mistä ja miten saitte tietoa päivähoidon perhetyöstä?

Miten ja minkä vuoksi päädyitte palvelun piiriin? Ohjattiinko esim. päiväkodista vai otitteko itse yhteyttä?

Kaipasitko johonkin asiaan tukea?

Olitko huolissasi jostain asiasta?

Olitteko keskustelleet mahdollisesta huolestanne / tuen tarpeesta jo jonkin muun tahon kanssa? Minkä muiden mahdollisten tahojen kanssa?

Millaiselta tuntui ensimmäinen päivähoidon perhetyöntekijän tapaaminen?

Miten yhteistyö päivähoidon perhetyöntekijöiden kanssa lähti sujumaan?

Ketä tapaamiseen osallistui?

Päivähoidon perhetyön toimintamuodot

Toimintaan osallistuminen

Toiminnan merkitykset

Millaisiin toimintoihin olet päivähoidon perhetyössä osallistunut?

Minkä olet kokenut merkityksellisemmäksi? Mitä hyötyä siitä/niistä on ollut?

Mistä on ollut eniten tukea ja miksi?

Miltä päivähoidonperhetyöntekijöiden osallistuminen esim. vanhempainiltoihin ja VASU keskusteluihin on tuntunut?

Mitä muuta toimintaa haluaisit sinulle ja lapsellesi tarjottavan päivähoidon perhetyön toimesta?

Kokemukset ja odotukset päivähoidon perhetyöstä

Odotukset palvelun suhteen Palvelun hyötynäkökulma

Millaisia odotuksia ja toiveita sinulla on ollut palvelulle / miten ne ovat toteutuneet?

Millaista hyötyä palvelusta on ollut?

Mitä koet lapsesi saaneen työskentelystä?

Mitä koet itse saaneesi työskentelystä?

Ovatko huolenaiheet vähentyneet tai poistuneet päivähoidon perhetyöhön osallistumisen myötä?

Millaista tukea olet saanut arkeen päivähoidon perhetyöstä?

Päivähoidon perhetyön kehittäminen

Kehitysnäkökulmat

Hyvät ja huonot puolet

Tiedon saanti

Tarpeellisuus

Toiveet ja odotukset

Miten päivähoidon perhetyötä voisi mielestäsi kehittää?

Mitä hyviä ja huonoja puolia näet päivähoidon perhetyössä?

Mitä toivoisit olevan enemmän/vähemmän?

Onko päivähoidon perhetyöstä mielestäsi riittävästi tietoa saatavilla?

Kenen toivoisit tiedottavan päivähoidon perhetyöstä?

Kuinka tarpeelliseksi koet päivähoidon perhetyön?

Mitä toivot ja odotat palvelun tarjoavan sinulle jatkossa?

Muut asiat, sana on vapaa.

Esimerkki alkuperäisten ilmauksien pelkistämisestä

Esimerkki alkuperäisten ilmauksien pelkistämisestä	
Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
<i>Mutta et jus tuo kynnys siihen, että jonkun kanssa uskaltaa ruveta jostain ongelmista juttelemaan, ilman että pitää mennä tosiaan jonnekin tuonne sosiaalipuolelle ja että heti leimataan jos joku vaikka tuttava sattuu näkemään tai jotakin. Et kun se tapahtuu noin tuolla tuommosissa päivähoiton ympyröissä, niin eihän siellä varmaan kukaan niinku sitä semmosena ota, et nyt on tuo äiti pimahtanut tai jotakin.</i>	• Matala kynnys hakea tukea päivähoiton perhetyöstä, ei leimaa asiakasta.
<i>Päivähoidon perhetyöllä on selkeästi se oma tehtävänsä, ja kyllä mun mielestä päiväkotikin ymmärtää sen, että mikä se heijän rooli on. Et on se selkeetä mikä on päivähoiton rooli ja mikä on sit päivähoiton perhetyön rooli.</i>	Päivähoidon perhetyöllä on selkeästi oma roolinsa ja tehtävänsä päivähoitopalveluissa.
<i>En ois alunperin aatellu et päivähoiton kautta ois mahdollista saada mittään tämmöstä tukea koko perheelle. Et jotenki sitä ajatuksissaan aina pitää päiväkodin ja perheet ihan erillään. Et silleen tää on kyllä tosi tarpeellinen palvelumuoto päivähoiton lisänä.</i>	Perheiden tukemisen ei katsota lukeutuvan päivähoiton perustehtäviin. Perhetyötä on tarpeellista toteuttaa päivähoiton perustehtävän lisänä.
<i>Ja oisko ollut just joku päiväkodin täti kuka sitä tais oikeen silleen painottaakin, että tää ei ole sit mitään sosiaalihuollon alaista palvelua. Mut et siitä oli kyl ihan puhetta ihan, ja se jotenki kyllä madaltaa sitä kynnystä.</i>	Perhetyö osana päivähoitopalveluita madaltaa kynnystä hakea apua.
<i>On tärkeitä, et se on semmonen matalankynnyksen paikka, että ei tarviis perheiden mennä siihen lastensuojeluilmoitukseen asti, ennen kun saa apua.</i>	On tärkeää, että apua saa helposti ja ennen kuin ongelmat kärjistyvät.
<i>Kun tähän on nyt tämmönen kodinomainen ja turvallinen homma. Lastensuojelun puoli kun on sosiaalialan huoltotila, ja jotenki tuntuu että siellähän joutus väkisinkin miettimään kaikkia sanojaan. Ja joutus olemmaan varovainen, että ei sano jottain semmosta joka nyt voijjaan tulkita sitten väärin, vaikka oliskin miten viaton asia minkä sanoo, niin kyllä se tuntuu pelottavalta ajatukselta sieltä apuja pyyvvellä. Tässä ei tarvii sanojaan miettiä, taikka varoo mittään.</i>	Päivähoidon perhetyö tuntuu palveluna turvalliselta. Avun pyytäminen lastensuojelun puolelta tuntuu pelottavalta ajatukselta.
<i>Ja just sitten sitä, että siitä ei tavallaan seuraa just mitää, et joutuu silmätikuksi tai jotakin, et päiväkodin henkilökunta käyttää et miten niillä nyt menee.</i>	Ei seurauksia eikä leimaa asiakasta.

Analyysipolku

Analyysipolku

Teemarunko

Teemarunko

Esimerkkejä pelkistetyistä ilmauksista	Alateemat	Pääteemat
Suurperhe. Yksi lapsi. Avioliitossa. Yksinhuoltaja.	Moninaiset perherakenteet	Palvelutarpeen monisäikeisyys
Taloudelliset huolet. Kriisiytynyt elämäntilanne. Avioero.	Elämäntilanteet	
Väsymys arjessa. Huoli jaksamisesta. Voimavarat vähissä.	Oma jaksaminen	
Kasvatuskysymykset. Ajatusten vaihto. Varmuutta omaan toimintaan vanhempana. Puolueeton henkilö selvittämään päiväkodin ja perheen välisiä asioita.	Keskustelutuki	
Palvelun vastaaminen tarpeeseen. Toimivat työmuodot. Matala kynnyks. Ennaltaehkäisevä näkökulma. Lasten välillinen hyötyminen. Huolenaiheiden vähentyminen.	Palvelun merkityksellisyys	Päivähoidon perhetyö vanhemmuutta tukemassa
Vanhemmuuden voimavarojen vahvistuminen. Ajatusten jäsentyminen. Uudet näkökulmat. Itsevarmuuden lisääntyminen. Vahvistusta, kannustusta ja rohkaisua omalle toiminnalle. Varmuutta omaan toimintaan. Arjen sujuvuus.	Tukea jaksamiseen	
Tietoa lapsiperheille järjestettävästä toiminnasta. Palveluohjausta tarpeen mukaan.	Palveluohjaus	
Oman tarinan jakaminen. Ajatusten vaihto. Vertaisuus. Uutta verkostoa perheelle.	Vertaistuki	

Teemarunko

Teemarunko

Esimerkkejä pelkistetyistä ilmauksista	Alateemat	Pääteemat
Avun saamisen helppous. Perusteet lastensuojelun perhetyölle edellyttävät enemmän problematiikkaa. Ei seurauksia eikä leimaa asiakasta.	Matala kynnys ja leimaamattomuus	Päivähoidon perhetyö osana päivähoito-palveluita
Tärkeää että tarjotaan osana päivähoitoa. Vastaa vanhemmuuden haasteisiin. Tukena VASU-keskusteluissa. Päivähoidon perushenkilöstön rooli perheiden tukemisessa.	Perhetyön rooli päivähoidossa	
Ammattitaitoinen työntekijä lievensi epäilyjä. Oman tarinan kertomisen mahdollistaminen. Kipeiden asioiden käsitteleminen. Vastavuoroiset keskustelut.	Työntekijän ammattitaito	Päivähoidon perhetyöntekijän merkitys
Helppo lähestyä työntekijää. Lämmihenkiys. Turvallisuus. Luottamuksellisuus. Myötätuntoisuus.	Työntekijän persoona	
Tehokkaampaa tiedottamista. Päivähoidon työntekijöiden keskeinen rooli tiedottamisessa. Neuvolan rooli tiedottamisessa. Leimaamattomuus. Käytännön esimerkit palvelusta. Näkyminen päiväkodin arjessa.	Palvelun näkyvyys	Päivähoidon perhetyön kehittäminen
Huoli resurssien riittämisestä. Kaupungin taloudellisen tilanteen vaikutus palveluun.	Resurssien riittäminen ja palvelun jatkuvuus	

Suostumuslomake

Annan luvan, että haastattelua voidaan hyödyntää Pihla-Maria Sulun opinnäytetyössä. Haastattelussa käytetään nauhuria. Opinnäytetyön tarkoitus on tutkia päivähoiton perhetyön asiakkaiden kokemuksia, odotuksia ja toiveita koskien palvelua. Haastattelujen kautta nousseita tietoja tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Valmis opinnäytetyö julkaistaan kansallisessa Theseus-verkkokirjastossa, ja on siis luettavissa internetissä.

Paikka ja aika

Allekirjoitus